

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย
การนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2

ผู้ศึกษา นายไพฑูลย์ บัวแดง **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. จำลอง นักพื่อน ปีการศึกษา 2547

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 (2) เปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา และ (3) ศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัด กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 97 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่น .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ แอล เอส ดี

ผลการวิจัยพบว่า (1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติตามบทบาทการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับการปฏิบัติตามบทบาทการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และ (3) แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการที่สำคัญได้แก่ การให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับสถานศึกษาในการประชาสัมพันธ์ การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายเพื่อความโปร่งใสในการทำงาน และการสร้างความศรัทธาของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน

คำสำคัญ บทบาท คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ เอาใจใส่อย่างดียิ่ง จาก อาจารย์ ดร. จำลอง นักพ่อน อาจารย์ที่ปรึกษา และดร.ไพรัช ถิตย์ผาด กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาค้นคว้า จนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา ของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้อำนวยการบริหาร เจือจันทร์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหนองโพ อาจารย์หัตถ์สนัย ยามช่วง อาจารย์วันทนีย์ รอดอิว อาจารย์สุภกร มรกต ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 2 อาจารย์จักรพรรดิ จิตมณี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ และ ขอขอบคุณ ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย 2 อำเภอโพธาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ และเพื่อนร่วมรุ่น ที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้คำแนะนำและเอื้อเฟื้อเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องเพื่อการค้นคว้า สร้างมวลประสบการณ์ความรู้

ความสำเร็จและความภาคภูมิใจอันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยฉบับนี้ เป็นผลมาจากพลังใจที่ผู้ศึกษา ได้รับจากภรรยา และบุตร ที่เป็นกำลังใจและเสียสละหลายสิ่งหลายประการเพื่อให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาจนสำเร็จสมความปรารถนาด้วยดี

คุณประโยชน์อันเนื่องมาจากการศึกษาค้นคว้าวิจัย นี้ผู้ศึกษาขอมอบบูชาแด่ คุณพ่อ คุณแม่ คุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ไพฑูลย์ บัวแดง

มิถุนายน 2548

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
สมมติฐานการศึกษาวิจัย	4
ขอบเขตการศึกษาวิจัย	5
นิยามศัพท์	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่	9
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	13
การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	21
กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือในการศึกษาวิจัย	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	46
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	48
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการ ..	69
บทที่ 5 สรุปการศึกษาวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	75
สรุปการศึกษาวิจัย	75
อภิปรายผลการศึกษาวิจัย	79
ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	91
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)	92
ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	94
ค ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	106
ประวัติผู้ศึกษา	108

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 3.1	จำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย การนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2.....	40
ตารางที่ 3.2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 2.....	41
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตอบ แบบสอบถามสมบูรณ์	46
ตารางที่ 4.2	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวม	48
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	49
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของด้าน การระดมทรัพยากรจากชุมชน	51
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนด้าน การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน	52
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนด้าน การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน	53
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนด้าน การจัดกิจกรรมนำชุมชนออกสู่โรงเรียน	54
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนด้านการให้บริการแก่ชุมชน	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนด้านการใช้แหล่งวิชาการภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	56
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนด้าน การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน.....	57
ตารางที่ 4.11	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนด้าน การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน	58
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนด้าน การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	59
ตารางที่ 4.13	ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน แยกเป็นรายด้านและจำแนกตามสถานภาพ ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	60
ตารางที่ 4.14	ผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ระหว่างกลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แยกตามสถานภาพของคณะกรรมการ จำแนกเป็นข้อ.....	66
ตารางที่ 4.15	ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทเป็นรายคู่ระหว่างกลุ่มของ คณะกรรมการต่างสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาในการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้าน การจัดกิจกรรมร่วมกับ หน่วยงานอื่นในชุมชน.....	68
ตารางที่ 4.16	แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	69

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการรับรู้ในบทบาทของเค้ทซ์ และ คาค์น	12

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนได้เป็นคนมีคุณภาพของสังคม ในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541: 14-15)

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น นับเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารการศึกษายุคปัจจุบัน เพราะโรงเรียนต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นอาคาร สถานที่ หรือการเรียนการสอนก็ตาม จะเห็นได้จากแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มุ่งเน้นให้ใช้แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพ อีสาระของชุมชนมาช่วยในการเรียนการสอนกลุ่มวิชาชีพ ถ้าทั้งทางโรงเรียนและชุมชนขาดความร่วมมือความสัมพันธ์อันดีต่อกันแล้ว ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตามแนวนี้อาจจะสำเร็จได้ยาก (กิติมา 2532: 237)

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะทำให้การบริหารการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน สมดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2543 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาไทย ทั้งในด้านสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาดังกล่าว จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เป็นการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตรงกับแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อทุกคนทุกฝ่าย

(Education for All) และ (All for Education) อันเป็นหลักพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547: 3)

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือตัวแทนของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตชุมชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาอันเนื่องมาจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ต้องการให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา อย่างแท้จริงในลักษณะเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนของสถานศึกษา

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องทำหน้าที่แทนชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนทุกคน จึงต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งเป็นลูกหลานของชุมชน ขณะเดียวกันก็ต้องทำงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู โดยตระหนักถึงความเป็น "เจ้าของร่วมกัน" จึงอาศัยกระบวนการทำงานที่เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา พร้อมกับยึดถือหลักการของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม ด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบร่วมกัน และคำนึงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนด้านการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2546: 1)

ประเด็นปัญหาของการขาดการให้ความสำคัญของบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ขาดทิศทางในการจัดการบริการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในสถานศึกษาที่จะจัดการศึกษา การวิจัยนี้ ผู้ศึกษาเห็นถึงความสำคัญในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 ซึ่งต้องเข้ามามีบทบาทร่วมในการจัดการศึกษาต่อไปในอนาคต จึงดำเนินการศึกษาในเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

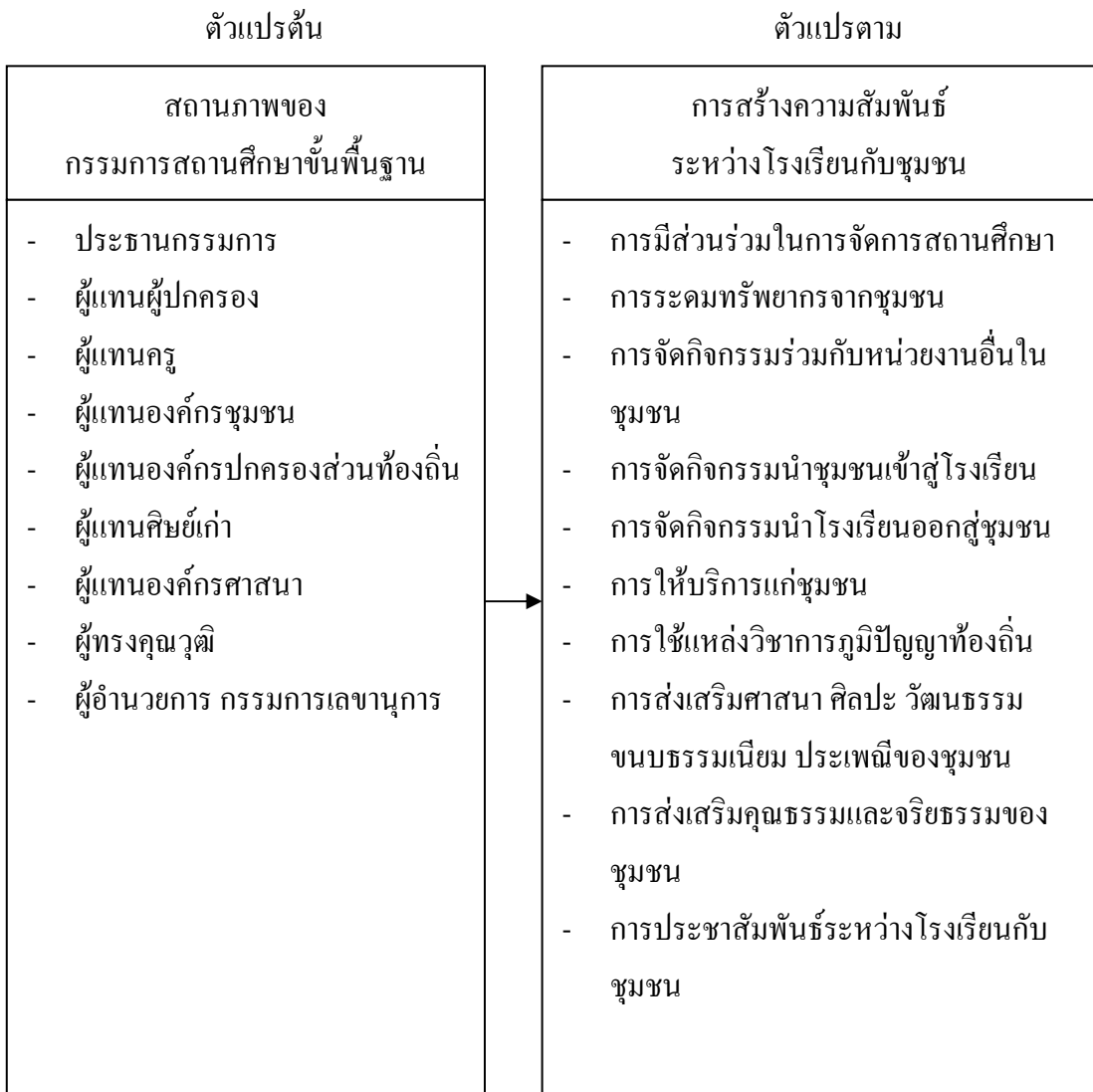
2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความแตกต่างกัน

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 10 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การระดมทรัพยากรจากชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน การให้บริการแก่ชุมชน การใช้แหล่งวิชาการภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

5.2 ประชากร ได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 12 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 10 โรงเรียน มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนละ 9 คน รวม 90 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนละ 15 คน รวม 30 คน รวมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 120 คน จำแนกตามสถานภาพ ดังนี้

5.2.1 ประธานกรรมการ	จำนวน 12 คน
5.2.2 ผู้แทนผู้ปกครอง	จำนวน 12 คน
5.2.3 ผู้แทนครู	จำนวน 12 คน
5.2.4 ผู้แทนองค์กรชุมชน	จำนวน 12 คน
5.2.5 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน 12 คน
5.2.6 ผู้แทนศิษย์เก่า	จำนวน 12 คน
5.2.7 ผู้แทนองค์กรศาสนา	จำนวน 14 คน
5.2.8 ผู้ทรงคุณวุฒิ	จำนวน 22 คน
5.2.9 ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ	จำนวน 12 คน

5.3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 97 คน ได้มาโดยกำหนดจำนวนตามตารางของ เครจซีและมอร์แกน และใช้การสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย

5.4 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น

5.4.1 ตัวแปรต้น คือ องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.4.2 ตัวแปรตาม คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6. นิยามศัพท์

6.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามกฎกระทรวงกำหนด จำนวนคณะกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2546

6.2 บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546

6.3 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินงานที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ปฏิบัติ เพื่อแสดงบทบาทของการให้และการรับความช่วยเหลือ ร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเกิดการพัฒนาร่วมกันทั้งในโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียน

6.4 สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ประธานกรรมการ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการกรรมการเลขานุการ

6.5 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 หมายถึง โรงเรียนหนองโพวิทยา (โรงเรียนแม่ข่าย) โรงเรียนชุมชนวัดหนองโพ โรงเรียนวัดโบสถ์ โรงเรียนวัดบ้านหม้อ โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง โรงเรียนบ้านเกาะโพธิ์งาม โรงเรียนวัดพระศรีอารีย์ โรงเรียนวัดบ้านเล็ก โรงเรียนวัดหุบมะกั่ว โรงเรียนธรรมธิปไตย โรงเรียนวัดคงคาราม จำนวน 12 โรงเรียน

6.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ของจังหวัดราชบุรี ซึ่งจัดการศึกษาภายในเขตอำเภอโพธาราม อำเภอบ้านโป่ง อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การดำเนินงานศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ผู้วิจัยคาดว่าจะเกิดประโยชน์ดังนี้

7.1 สถานศึกษาได้ทราบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าอยู่ในระดับใด สามารถใช้ประกอบในการบริหารจัดการศึกษา

7.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีข้อมูลบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประกอบในการตัดสินใจในการบริหารงานเขตพื้นที่การศึกษา

7.3 กระทรวงศึกษาธิการและชุมชนสามารถนำข้อมูลที่ได้ประกอบในการบริหารงานด้านการจัดการศึกษา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่
  - 1.1 ความหมายของบทบาทและหน้าที่
  - 1.2 การรับรู้ในบทบาท
2. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.1 ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.2 สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.3 บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
  - 3.1 ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
  - 3.2 ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
  - 3.3 ความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
  - 3.4 หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
  - 3.5 วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
4. กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2
  - 4.1 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2
  - 4.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่

1.1 ความหมายของบทบาทและหน้าที่

บทบาท (Role) เป็นเรื่องของพฤติกรรมและหน้าที่ที่ความรับผิดชอบ (Function) เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใด ก็ควรแสดงพฤติกรรมให้ตรงและเหมาะสมกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีผู้ให้คำนิยามว่า "บทบาท" (Role) ไว้หลายความหมาย ตามที่มา ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึงการทำตามบท การทำหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525: 453)

ปรินซิซัน และคณะ (อ้างใน ประทีพย์ คนทัด 2545: 19) กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ และพฤติกรรมตามความคาดหวังจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องว่าควรเป็นอย่างไร ซึ่งทั้งหมดนี้ จะต้องขึ้นอยู่กับอัตมโนทัศน์ของคนที่แสดงพฤติกรรม และจากการที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

Good (อ้างใน ประทีพย์ คนทัด 2545: 20) ได้อธิบายความหมายของบทบาทไว้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ แสดงออกของบุคคลแต่ละกลุ่ม และรูปแบบพฤติกรรมที่คาดหวังตามตำแหน่งหน้าที่ หรือการ แสดงออกของบุคคลแต่ละบุคคล ตามความมุ่งหวังของสังคม

เลวินสัน (อ้างใน ประทีพย์ คนทัด 2545: 20) ให้ความหมายของ "บทบาท" ไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัศยาน (norms) ความคาดหวัง (expectations) ข้อห้าม (taboos) ความรับผิดชอบ (responsibility) และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคม ที่กำหนดให้บทบาทตามความนี้ คำนึงถึงบุคคลน้อยที่สุดแต่มุ่งไปที่การชี้ป่งถึงหน้าที่อันพึงกระทำ
2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเองที่จะคิด และปฏิบัติเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น
3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคน ที่จะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นั้นเอง

มงคล ศรีไพวรรณ (2532: 22) กล่าวว่า "บทบาท" เป็นการแสดงออกในการปฏิบัติงานของบุคคล ตามหน้าที่และความรับผิดชอบในตำแหน่งนั้น พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นจะเป็น ผลกระทบมาจากระดับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เจตคติ พื้นฐานความเชื่อ

ค่านิยม และความต้องการส่วนตน เป็นต้น โดยจะผสมผสานกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดให้ ปฏิบัติในตำแหน่งตามภารกิจ

ภิญโญ สาธร (2538: 259) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ เป็นสิ่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่ง ได้รับการคาดหวังให้เขาทำบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ ควบคู่กับตำแหน่งที่บุคคลนั้น ดำรงอยู่และหมายถึงหน้าที่หรือเงื่อนไขที่บุคคลนั้นครองอยู่ บทบาทหน้าที่จึงหมายรวมถึงหน้าที่ หรือ เงื่อนไขที่บุคคลนั้นครองอยู่ บทบาทหน้าที่ จึงหมายรวมถึงหน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำ และบรรดาสีทธิต่าง ๆ

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ และคณะ (2528: 64) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ของ ชุมชนที่มีต่อโรงเรียนไว้ดังนี้

1. บทบาทในการกำหนดทิศทาง และเป้าหมายของโรงเรียน โรงเรียนตั้งขึ้นเพื่อ ชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนในการกำหนดเป้าหมาย นโยบายและกำหนดทิศทางของโรงเรียนใน รูปแบบ ต่าง ๆ กัน ตามระดับของการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจ เช่น การมีส่วนร่วมในการ รวบรวมข้อมูล การมีส่วนร่วมในการตีความ ข้อมูล และเสนอแนวทางเลือก การมีส่วนร่วมในการ กำหนดทางเลือก และข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน แนวนโยบายของโรงเรียน เป็นต้น

2. บทบาทในการสนับสนุนภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การสอนซึ่งต้องได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งชุมชนควรให้ข้อมูลย้อนกลับแก่โรงเรียนว่า ประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นอย่างไร

3. บทบาทในการให้บริการด้านทรัพยากรแก่โรงเรียน ได้หลายลักษณะและหลาย รูปแบบ

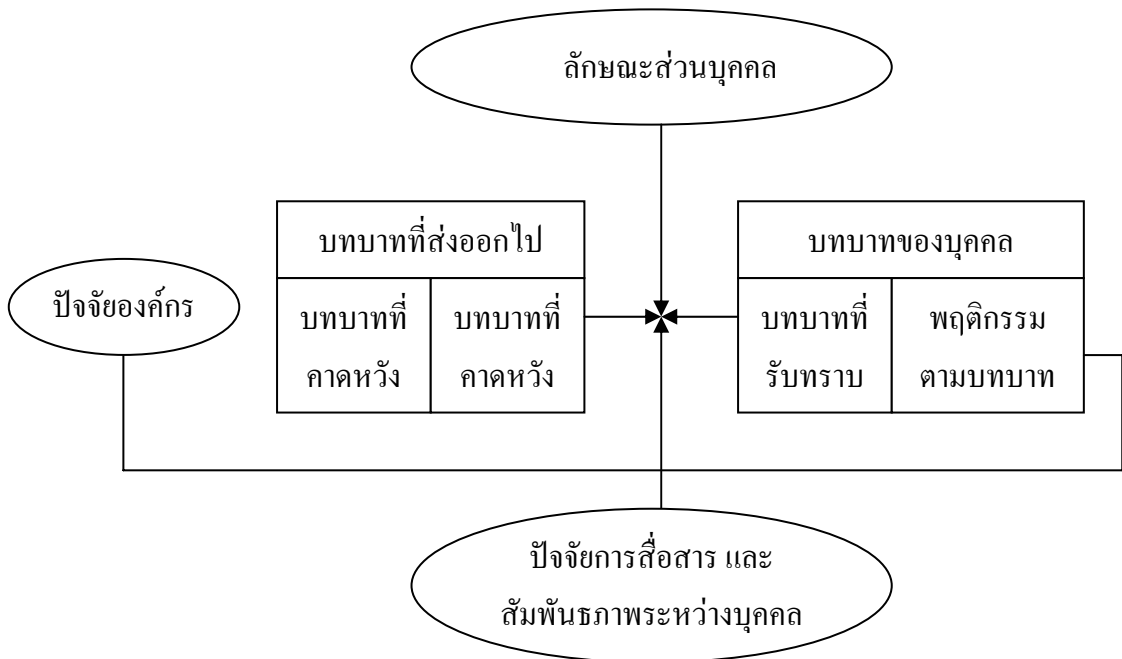
สมพงษ์ เกษมสิน (2523: 54) ได้อธิบายถึงบทบาทและหน้าที่ไว้ว่า การที่มนุษย์ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปอยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สมาชิกของกลุ่มแต่ละคนจะต้องมีสิทธิและ หน้าที่รับผิดชอบในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม สิทธิและหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่มนี้ สามารถ แยกสมาชิกกลุ่มออกจากผู้ที่มีได้เป็นสมาชิกกลุ่มได้ และสามารถใช้เป็นแนวในการให้สมาชิกของ กลุ่มคาดหวังทำที่บทบาทของแต่ละคนได้ ตลอดจนอาจทำให้เกิดมีการบังคับให้สมาชิกแต่ละคน ยอมรับและปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนได้อีกด้วย

อุทัย หิรัญโต (2526: 197) ได้อธิบายว่า บทบาทหน้าที่ คือ พฤติกรรมอันพึงคาดหวัง ของแต่ละคนในกลุ่ม หรือสังคมหนึ่ง ๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือ สังคม หรือวัฒนธรรมของกลุ่มนั้นกำหนดขึ้น ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของ บุคคลในสถานะหนึ่งที่พึงมีต่อบุคคลอื่น ในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

โดยสรุป "บทบาท" คือ การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคล ที่แสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง และยังคงต้องเป็นไปตามความคาดหวังของตนเอง และผู้อื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วย

1.2 การรับรู้ในบทบาท

บทบาท ถือเป็นหัวใจของทฤษฎีองค์การ และองค์การก็คือ "ระบบของบทบาท" แคลท์ซ์ และ คาห์น (อ้างใน ประทีพย์ คนทัต 2545 : 22) นิยามบทบาทว่าหมายถึง ความคาดหวังในพฤติกรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในโครงสร้างของสังคม บทบาทจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในองค์การ ส่วนริชโซ และเลิร์ทแมน (อ้างใน ประทีพย์ คนทัต 2545 : 22) กล่าวว่า บทบาท หมายถึงพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังจากบุคคลผู้ดำรงบทบาท ซึ่งบทบาทนี้จะเกิดการเรียนรู้ถึงเนื้อหา สไตล์ บทบาทหน้าที่ ทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นการ สิทธิและสิทธิพิเศษที่สำคัญที่สุดก็คือสามารถจะเข้าใจได้จากบทบาทที่ถูกคาดหวัง ซึ่งถูกสื่อสารไปยังบุคคลนั้น จากบรรดาสมาชิกในสังคมนั้น แหล่งข่าวสารที่สำคัญในองค์การที่ก่อให้เกิดกระบวนการของบทบาทในองค์การ ได้แก่ สื่อต่าง ๆ ในองค์การ เช่น คู่มือ วารสาร ภายใน วารสารภายนอก ผู้บริหาร และผู้ได้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน กระบวนการดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดการรับรู้ในบทบาท (Role Perception) ซึ่งปัจจัยบุคคล ปัจจัยการสื่อสาร และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และปัจจัยขององค์การมีอิทธิพลต่อการรับรู้ในบทบาทดังแบบจำลองต่อไปนี้ (อ้างใน ประทีพย์ คนทัต 2545 : 22)

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการรับรู้ในบทบาท ของเค็ทซ์ และคานัน

จากแบบจำลองการรับรู้ในบทบาท จะเห็นได้ว่าปัจจัยองค์กร ปัจจัยบุคคล ตลอดจนปัจจัยการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีอิทธิพลต่อการรับรู้ในบทบาท โดยที่แต่ละปัจจัยมีตัวแปรหลายประการ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ในบทบาท ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านองค์การ ที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้ในบทบาท ได้แก่ โครงสร้าง ระดับความต้องการในบทบาท ลักษณะงาน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การปฏิบัติในองค์การ 2) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ สถานภาพ ความต้องการ ค่านิยมการศึกษา ความสามารถ อายุ เพศ อาวุโส และ 3) ปัจจัยการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่ การสื่อสาร ความถี่ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สถานที่ตั้งทางกายภาพ ความสามารถมองเห็นกันได้ ข้อมูลย้อนกลับและการมีส่วนร่วม บทบาทและความคาดหวังเป็นสิ่งที่จำเป็นในการทำหน้าที่ของทุกองค์การ บทบาท จึงมีความสัมพันธ์กับรูปแบบพฤติกรรมที่ถูกคาดหวัง ตามสถานภาพตำแหน่ง รวมทั้งเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่สังคมมีต่อบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้น (Kast and Rosenzweig อ้างใน ประทีพย์ คนทัต 2545 : 23) ซึ่งแนวคิดของ เกตเซลล์ และ กูบา (อ้างใน ประทีพย์ คนทัต 2545: 23) กล่าวว่า บทบาทมีความสำคัญมากและ บทบาทจะถูกนิยามตามความคาดหวัง ลักษณะของบทบาทเป็นสิ่งที่แสดงถึงตำแหน่ง และ สถานภาพในสถาบันมักถูกนิยามตามความคาดหวัง หรือบรรทัดฐานของสิทธิและหน้าที่ หรือ

ตำแหน่ง นอกจากนั้น บทบาทยังเป็นสิ่งที่แปรเปลี่ยนได้ โดยบทบาทจะมีความหมายเปลี่ยนไปตาม บทบาทอื่น ๆ ในระบบนั้น

สรุปว่า การรับรู้ในบทบาท เป็นสิ่งจำเป็นในการทำหน้าที่ของทุกองค์การ ลักษณะ ของบทบาทส่วนหนึ่ง คือความคาดหวังจากบุคคลต่อผู้ดำรงบทบาท ฉะนั้นการรับรู้ในบทบาทที่ ถูกต้องและชัดเจน จะมีผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์การ รวมถึงบทบาท ดังกล่าวสามารถแปรเปลี่ยนได้ตามความคาดหวังของผู้อื่น และตามสถานการณ์ของตำแหน่งใน องค์การ

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะกรรมการ โรงเรียน เป็นคณะบุคคลซึ่งมี ความสำคัญที่จะทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมกิจกรรมของสถานศึกษา ในฐานะเป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน คณะบุคคลที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้มีมาตั้งแต่ในอดีต จะมีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องของภารกิจ ผลัดเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย ซึ่งอาจนำมากล่าวได้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ 2543: 8-10)

ตั้งแต่ในอดีตจนถึง พ.ศ. 2428 ศูนย์กลางการศึกษาอยู่ในชุมชน มีบ้านกับวัดร่วมกัน จัดการศึกษา ไม่มีกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน แต่เป็นการดำเนินการจัดการศึกษาที่สอดคล้อง กับวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ

พ.ศ. 2428 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเสริมให้มีการ จัดการศึกษาที่มีระบบระเบียบปฏิบัติแน่นอนมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2452 ได้แต่งตั้งกรรมการตำบล ประกอบด้วยกรรมการ 3 คน คือ กำนัน หรือหัวหน้าตำบล 1 คน เจ้าอธิการวัด ซึ่งเป็นเจ้าคณะหมวด ในตำบล 1 รูป และแพทย์ประจำตำบล 1 คน มีหน้าที่จัดตั้งโรงเรียน ทำนุบำรุง หาเด็กเข้าเรียน หา ครุมาสอนในโรงเรียน เรียกโรงเรียนที่ตั้งขึ้นนี้ว่า "โรงเรียนประชาบาล" ซึ่งดำรงอยู่ได้โดยอาศัยทุน ทรัพย์ของประชาชน

พ.ศ. 2525 มีการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการแต่งตั้ง คณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2525 โดยมีสาระสำคัญที่กำหนด แนวทางการสรรหา คุณสมบัติ วาระและการพ้นตำแหน่ง รวมทั้งได้กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่าง ชัดเจน ส่วนจำนวนของคณะกรรมการตามระเบียบนี้ ให้มีอย่างน้อยโรงเรียนละห้าคน แต่ไม่เกิน

สิบห้าคน ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนา ข้าราชการบำนาญ ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า และประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

พ.ศ. 2539 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลจากผลการวิจัยจำนวนมาก ยืนยันการดำเนินงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษายังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งในด้านความพร้อมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง การให้คำปรึกษาแนะนำแก่โรงเรียน และการกำหนดแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ประกอบกับมีกระแสความต้องการให้คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น คณะกรรมการโรงเรียนตามระเบียบนี้ มีจำนวนอย่างน้อยโรงเรียนละ เก้าคน และไม่เกิน สิบห้าคน ประกอบด้วย 3 ส่วน เท่า ๆ กัน คือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครู 2) ผู้ปกครองนักเรียนหรือศิษย์เก่าของโรงเรียน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน ผู้นำศาสนา บุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ หรือข้าราชการอื่นที่ไม่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี ให้คำปรึกษาและเสนอแนะแนวทาง ตลอดจนทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามที่ระเบียบกำหนด

พ.ศ. 2540 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจการของรัฐเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดการประชุมทางไกล เรื่องบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาตามรัฐธรรมนูญขึ้น ซึ่งเป็นการประชุมสัมมนาผู้บริหาร โรงเรียน และประธานกรรมการโรงเรียนพร้อมกันทั่วประเทศ ผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ผลของการประชุมสัมมนาได้ข้อสรุปว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา ยังไม่ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการกำหนดนโยบายและด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน ประกอบกับได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นหนักให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง และสามารถจัดการศึกษาในชุมชนได้ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ ระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการ คณะกรรมการอย่างน้อยสถานศึกษาละ เจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 40 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กับมาตรา 8 และมาตรา 38 วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวง ให้ไว้ ณ วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2546 และประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2546 เป็นกฎกระทรวงที่กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกฎกระทรวงที่ใช้ปฏิบัติเกี่ยวกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในปัจจุบัน

2.2 สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.1 ในสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนเก้าคน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย

- 1) ประธานกรรมการ
- 2) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวนหนึ่งคน
- 3) กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวนหนึ่งคน
- 4) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวนหนึ่งคน
- 5) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนหนึ่งคน
- 6) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวนหนึ่งคน
- 7) กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่จำนวนหนึ่งรูปหรือหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนสองรูป หรือสองคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่
- 8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กและจำนวนหกคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่
- 9) ผู้อำนวยการ เป็นกรรมการและเลขานุการ

2.3 บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชน ตั้งขึ้นโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยตรง การดำเนินงานของโรงเรียนซึ่งได้รับงบประมาณจากรัฐก็ได้มาจากเงินภาษีอากรของประชาชนทุกคน โรงเรียนจึงต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน การที่จะตอบสนองความต้องการของชุมชน

หรือประชาชนได้ดีที่สุด คือการให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการบริหาร จัดการ โรงเรียนใน
ด้านต่าง ๆ

บทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษาตามแนวคิดของไพฑูรย์ สินลารัตน์
(2525: 64-92) สรุปได้ 3 ประการ คือ

1. บทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของโรงเรียน
2. บทบาทในการสนับสนุนภารกิจหลักของโรงเรียน
3. บทบาทในการให้บริการด้านทรัพยากรแก่โรงเรียน

ในขณะที่ สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (2526: 217-220) ได้กล่าวถึงบทบาทของชาว
ชนบทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาว่า ชาวชนบทที่สามารถให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมการศึกษา
ในชุมชนมีหลายกลุ่ม กลุ่มที่สำคัญได้แก่ กลุ่มผู้นำในชนบท โดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตร
กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล บทบาทของบุคคลเหล่านี้มีหลายอย่าง ดังนี้

1. บทบาทในการเป็นตัวกลางประสานงานระหว่างโรงเรียนกับบุคคลและ
หน่วยงานในท้องถิ่น
2. บทบาทในการเข้าร่วมเป็นกรรมการโรงเรียน
3. บทบาทในการช่วยบอกความจำเป็นของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ
4. บทบาทในการช่วยระดมทรัพยากรในท้องถิ่น
5. บทบาทในการเป็นสื่อกลางนำความคิดเห็นของชุมชนสู่โรงเรียน
6. บทบาทในการเป็นสื่อกลาง แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
7. บทบาทในการเป็นสื่อกลางด้านอื่น ๆ

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการนั้น ได้มีความพยายามที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วน
ร่วมในการจัดการศึกษามาเป็นเวลายาวนาน โดยการออกระเบียบที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วน
ร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.
2525 จนถึงปัจจุบัน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือบุคคลที่มีความตั้งใจเสียสละและอุทิศตน
เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาของชุมชนและท้องถิ่น เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจาก
ผู้บังคับบัญชาเหนือสถานศึกษาขึ้นไปหนึ่งระดับ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 40 ของ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุน
กิจการของสถานศึกษา ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน
6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
8. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีต ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
10. ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน
11. แต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร
12. ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้ตามระเบียบดังกล่าวมานี้ มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้จำเป็นต้องรับรู้รับบทบาทของตนเอง และรอบรู้ในเรื่องของการจัดการศึกษาพอสมควร เพื่อจะได้ปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดแนวทางไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543: 29-44) มีดังนี้

การกำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาของสถานศึกษา คณะกรรมการควรมีบทบาทที่สอดคล้องกับภารกิจของโรงเรียน ดังนี้

1. ศึกษาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผน และจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา จากเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ
2. แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำร่างนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
3. พิจารณากำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ก่อนสิ้นปีงบประมาณสถานศึกษานำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษามาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป ซึ่งแผนดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อน คณะกรรมการควรมีบทบาท ดังนี้
  1. ศึกษานโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
  2. พิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งอนุกรรมการจัดทำแผนการปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
  3. พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี
  4. ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
  5. กำกับติดตามการดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา
 การให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาท ดังนี้
  1. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้สถานศึกษาไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร
  2. พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ
  3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 การกำกับและติดตาม การดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีบทบาท ดังนี้
  1. ศึกษาแนวทางการดำเนินการและปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
  2. รับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษารวมทั้งให้ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. ติดตามดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถ
ดำเนินการ จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

การส่งเสริมและสนับสนุน ให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทดังนี้

1. ร่วมและสนับสนุนการดำเนินงานในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขต
บริการของโรงเรียน
2. ประสานความร่วมมือ สร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไปและผู้ปกครองของ
นักเรียนเพื่อให้เห็นความสำคัญในการศึกษา
3. สนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่ขาดแคลน หรือมีความต้องการรับความช่วยเหลือ
เป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถจบหลักสูตร

การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มี
ความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมี
บทบาท ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ในท้องถิ่น เพื่อเสนอข้อมูลให้กับสถานศึกษา
2. สนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ที่จะเป็นสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวก
ให้กับสถานศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะต่าง ๆ
3. สนับสนุน ส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็ม
ศักยภาพ

การเสนอแนะแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้าน
งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา คณะกรรมการ
สถานศึกษาควรมีบทบาท ดังนี้

1. เสนอแนะแนวทางในการบริหาร และจัดการในด้านวิชาการ งบประมาณ
บุคลากร และการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
2. ร่วมเป็นคณะกรรมการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน
เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนเป็นวิทยากรภายนอก
และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกวัย รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี
ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทที่สอดคล้องกับ
ภารกิจของสถานศึกษา ดังนี้

1. ร่วมกำหนดแนวทางในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายนอก และภายใน
ท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ส่งเสริมการใช้วิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นด้านวิชาชีพใน
ท้องถิ่น มาให้ความรู้กับนักเรียน โดยจัดหา และเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรภายนอก

3. สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม
ของท้องถิ่นและของชาติ โดยร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการ

การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนการ
ประสานงานกับองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและ
มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทที่สอดคล้องกับ
ภารกิจของโรงเรียน ดังนี้

1. ประสานกับประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้าร่วม
ในการพัฒนา ปรับปรุงสถานศึกษาให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และเป็น
แหล่งที่จะให้บริการแก่ชุมชน

2. ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กร
ภายนอกให้เห็นความสำคัญของสถานศึกษา และใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และ
เป็นแหล่งบริการชุมชน

3. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
ของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน

การให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอ
ต่อสาธารณชน คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทที่สอดคล้องกับภารกิจของสถานศึกษา
ดังนี้

1. รับทราบและให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของ
สถานศึกษา

2. เสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์
ยิ่งขึ้นก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน

การแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการ เพื่อดำเนินงานตามระเบียบ ตามที่
เห็นสมควร คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทที่สอดคล้องกับภารกิจของสถานศึกษา ดังนี้

1. พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา และ/หรือคณะกรรมการตามภารกิจของ
คณะกรรมการสถานศึกษา ตามความจำเป็น และความเหมาะสม

2. ส่งเสริม สนับสนุน เป็นที่ปรึกษาให้คณะกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษา

ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาท ดังนี้

1. รับทราบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้นมอบหมาย

2. ให้ความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการในภารกิจที่สถานศึกษา จะต้องปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายให้บังเกิดผลสำเร็จ

ดังที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มีความเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมอยู่กับเรื่องสำคัญ 3 เรื่องใหญ่ คือ

1. มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง หรือทิศทาง และเป้าหมายของสถานศึกษา เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำ การวางแผน การให้ความเห็นชอบแผน และการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา เป็นต้น

2. มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนภารกิจของสถานศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การให้การสนับสนุนการเรียนการสอน การเป็นสื่อกลางระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เป็นต้น

3. มีส่วนร่วมในการแสวงหาและให้บริการทรัพยากรการบริหารแก่สถานศึกษา เช่น การระดมทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการศึกษา หรือการแสวงหาความช่วยเหลือร่วมมือจากประชาชน หน่วยงาน และส่วนราชการอื่นในการพัฒนาสถานศึกษา เป็นต้น

3. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด

3.1 ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากการศึกษาพบว่า มีผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้

พินิจดา วีระชาติ (2542: 44) ให้ความหมายว่า คือการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ก็เพื่อให้โรงเรียนรู้จักชุมชนในแหล่งที่สามารถค้นหา และใช้แหล่ง

ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา และในเวลาเดียวกันก็ให้ชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน

กิติมา ปรีดีดิลก (2532: 237) ให้ความหมายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กระบวนการในการวางแผน การควบคุม การประสานงาน การจัดบุคลากร และเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน และโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อมกัน

ประทีป สยามชัย (2526: 57) ได้ให้ความหมายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า เป็นความสัมพันธ์สองทาง คือ จากชุมชนสู่โรงเรียน และจากโรงเรียนสู่ชุมชน ไม่ใช่เป็นการติดต่อจากโรงเรียนไปสู่ชุมชนอย่างเดียว หรือจากชุมชนมาสู่โรงเรียนแต่อย่างเดียว เพราะความสัมพันธ์อย่างแท้จริงจะต้องเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย

วิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525: 233) ให้ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า

...กระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนเข้าใจการดำเนินงาน และความต้องการของโรงเรียนในขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เสียภาษีอื่น ๆ ตัดสินใจถูกต้องเกี่ยวกับการให้พัฒนาเด็กอย่างไร...

สุพิชญา ชีระกุล (2521: 41) ให้ความหมายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า คือการบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดจุดหมาย และนโยบายของโรงเรียน

จากความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึกที่ดีต่อกัน อันจะเป็นหนทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ขณะเดียวกัน ก็เป็นหนทางให้โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น

3.2 ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้ได้ผลดีที่สุด และให้ผลที่ได้จากการศึกษานั้นเป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้วย ได้มี ผู้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

พนิจดา วีระชาติ (2542: 51-52) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีความมุ่งหมายสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างเสริมสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะสัมพันธภาพจะเป็นเครื่องเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มาร่วมมือกันปฏิบัติการต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุจุดหมายอันเดียวตามที่กำหนด

2. เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสาธารณสมบัติที่ชุมชนเป็นเจ้าของอยู่แล้ว หากแต่มอบหมายให้คณะครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการซึ่งมีครูใหญ่เป็นหัวหน้า

3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน กิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนอาจแบ่งเป็นหลายประเภท เช่น การกำหนดความมุ่งหมายและนโยบาย กิจการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน กิจการเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่ ตลอดจนการพัฒนาด้านวิชาการ เช่น หลักสูตร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงในอันที่จะพัฒนาบุตรหลานของเขา

4. เพื่อฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ในชุมชนที่มีวัฒนธรรมประจำอยู่มากมายทั้งที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี และศาสนา วัฒนธรรม เหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ความดีของชุมชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ชุมชนจะรักษา และหวงแหนอย่างยิ่ง หากโรงเรียนทำการฟื้นฟู และถ่ายทอดให้แก่เยาวชน ชุมชนจะให้ความร่วมมือทุกประการ เพราะชุมชนมองเห็นว่าโรงเรียนกระทำการเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

5. เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นที่ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานของชุมชน ดำเนินงานพัฒนาคนสำหรับชุมชน โรงเรียนกับชุมชนจึงมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันในทุกกรณี การดำรงชีพในชุมชนควรจะเป็นหลักสูตรของโรงเรียน ปฏิบัติการต่าง ๆ ควรเป็นของชุมชน โรงเรียนเป็นเพียงสถานที่ฝึกหัดให้เท่านั้น

สุรวัช ศรีวัช (2532: 110) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 9 ประการ พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับกิจการและข่าวสารของโรงเรียน
2. รับทราบข่าวสารการเคลื่อนไหวภายนอกเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการศึกษาจนเกิดความรู้สึกรักว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบบของประชาธิปไตย ที่ต้องสนใจต่อการศึกษาและช่วยกันสนับสนุน
4. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. ส่งเสริมชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในการวางแผนเป้าหมายการศึกษา และการพัฒนาการเรียนการสอน

6. สร้างความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างโรงเรียน บ้าน และท้องถิ่น โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางชุมชน ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม

7. เสนอความรู้ทางด้านความก้าวหน้าและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคม

8. เพื่อให้หนทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน

9. แก้ไขข้อข้องใจสิ่งที่ประชาชนเข้าใจ โรงเรียนผิด ช่วยให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดีด้วยความเชื่อถือ และนิยมยกย่อง

ฉัตรชัย อรุณนันท์ (2522: 9) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

2. เพื่อสร้างความรู้สึกรักการเป็นเจ้าของโรงเรียนกับชุมชน

3. เพื่อให้ชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งจะสร้างความสนใจ และให้ความร่วมมือได้เป็นอย่างดี

4. เพื่อฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศาสนาในการยึดเหนี่ยวการสร้างความดีต่อกันและกัน

วิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525: 224-225) ได้กำหนดความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 10 ประการ พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อรายงานให้ชุมชนได้ทราบเกี่ยวกับกิจการ และการดำเนินการของโรงเรียน ทุก ๆ ประการ

2. เพื่อจะได้ทราบว่าชุมชนมีความรู้สึกต่อทางโรงเรียนอย่างไร ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการในรูปไหน

3. เพื่อส่งเสริมสัญญาการร่วมมืออย่างแท้จริงของชุมชนกับโรงเรียนในการพัฒนาชีวิตและสังคม

4. เพื่อสร้างความเชื่อถือไว้วางใจของชุมชนที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษา และบริการของโรงเรียน

5. เพื่อทราบข่าวสารการเคลื่อนไหวจากภายนอก เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน

6. เพื่อหาหนทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือกิจการทางการศึกษาทั้งทางด้านการเงิน วัสดุ แรงงาน และกำลังใจ

7. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเกิดความรู้สึกรักเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยทุกคนต้องให้ความสนใจ และเข้ามามี ส่วนร่วมกับโรงเรียน

8. เพื่อส่งเสริมให้ครูกับผู้บริหารมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของการเรียนการสอน ทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน

9. เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้านกับ โรงเรียนและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษา และวัฒนธรรม

10. เพื่อแก้ไขข้อข้องใจ และสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิด ๆ ช่วยให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี มองครู และนักเรียนด้วยความเชื่อถืออนิยมยกย่อง

สรุป งานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียน และชุมชนมีความมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มีทัศนคติและแนวทางที่ตรงกันในการพัฒนาการศึกษาของชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการวางแผนนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน และให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย

3.3 ความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เนื่องจากโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นสถาบันพัฒนาคนเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีในชุมชน และโรงเรียนยังเป็นองค์กร และตัวกลางที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาชุมชนอีกด้วย ดังนั้นโรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534: 26-27) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาการสาขาต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการเรียนรู้ของชุมชนได้

2. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งผลิต พัฒนา และคัดเลือกสมาชิกที่ดีให้กับชุมชน

3. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชน

4. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งศูนย์รวมของชุมชน กิจกรรม และบริการต่าง ๆ

เกิดขึ้นที่โรงเรียน

5. เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยผลิตวิชาการใหม่ ๆ ให้กับชุมชน

6. เพราะโรงเรียนอาศัยภาษี และการสนับสนุนจากประชาชน

7. เพราะโรงเรียนต้องการความสนับสนุน และอุปถัมภ์ต่าง ๆ จากประชาชน

สุวัฒน์ มุทเมธา (2524: 104-111) ได้กล่าวถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยสรุปดังนี้

1. การศึกษาในโรงเรียนสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน เพราะโรงเรียนให้การศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งมาจากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ นักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (นักเรียนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง) บุคคลในชุมชนก็จะดำรงชีวิตตามนักเรียนไปด้วย จึงถือว่าโรงเรียนให้การศึกษาโดยทางอ้อมแก่บุคคลในชุมชนนั่นเอง

2. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม คือ ให้ประชาชนยอมรับว่าสถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญของชุมชน เป็นสิ่งที่มีค่าของทุกคน ช่วยทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนดีขึ้น ดังนั้นประชาชนในชุมชนย่อมมีความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของโรงเรียน ยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือโรงเรียน อาจจะเป็นเงิน วัสดุสิ่งของ แรงงาน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโรงเรียน

3. ทำให้ครูกับผู้บริหารนักเรียน และประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันดี แต่ถ้าโรงเรียนกับชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กันจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น โรงเรียน และครูถูกกล่าวหาบ้าง ถูกตำหนิบ้าง

4. เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เป็นปัญหาต่อการศึกษาในชุมชนแต่ละแห่ง มักจะมีผู้ที่มีปัญหาไม่เข้าใจการศึกษา ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้

5. เพื่อปรับปรุงหลักสูตร และการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน เพราะการเรียนการสอนของโรงเรียนต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชนจะต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน จะต้องให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปเผยแพร่แก่ชุมชนได้ และนอกจากโรงเรียนให้การศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลแล้วยังมุ่งพัฒนาชุมชนไปด้วย ดังนั้นหลักสูตร และการเรียนการสอนของโรงเรียนจะต้องได้รับการปรับปรุงตามความต้องการของชุมชนด้วย

6. เพื่อใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์ เพราะในชุมชนมีทรัพยากรทั้งทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล สถาบัน และวัฒนธรรมพื้นบ้านมากมาย ทรัพยากรเหล่านี้ย่อมนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในโรงเรียนได้

7. เพื่อให้โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจชุมชนดี ทั้งในด้านปัญหาของชุมชน ความต้องการของชุมชน ทรัพยากรในชุมชน เพื่อโรงเรียนจะได้ช่วยแก้ปัญหาของชุมชน และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับชุมชน

สรุป โรงเรียนกับชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียน เป็นสถาบันพัฒนาคนเพื่อดำรงชีวิตที่ดีในชุมชน และโรงเรียนยังเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนด้วย โรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นมีหลายประการด้วยกัน การศึกษาในโรงเรียนสัมพันธ์กับบุคคลใน ชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทำให้ครูกับผู้บริหารนักเรียนและประชาชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เป็นปัญหาต่อการศึกษา เพื่อปรับปรุงหลักสูตร และการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน เพื่อให้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์ ทำให้โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจชุมชนดี โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน โรงเรียนเป็นแหล่งรวมสาขาวิชาต่าง ๆ โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอด วัฒนธรรม โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน และโรงเรียนและชุมชนมีจุดหมายเดียวกัน

3.4 หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เนื่องจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานที่โรงเรียนต้องไปเกี่ยวข้องกับชุมชน ไม่ว่าจะโดยการออกไปหาชุมชน หรือนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนก็ตาม การ ดำเนินการจำเป็นจะต้องมีการวางแผนจัดดำเนินงานอย่างรอบคอบ และตั้งใจจริง หลักเกณฑ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีนักวิชาการหลายคนได้เสนอแนวคิดดังนี้

นพพงษ์ บุญจิตรคุลย์ (2534: 27) ได้กล่าวถึงหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า

1. ต้องดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตรงไปตรงมา และเชื่อถือได้
  2. ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นภารกิจที่ต้องทำต่อเนื่องตลอดเวลา
  3. ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทุกด้านที่ชุมชนมีส่วนรับผิดชอบ
  4. ต้องมีความง่าย และคล่องตัวในการดำเนินงาน
  5. ต้องเป็นไปด้วยความสร้างสรรค์ มิใช่ทำลายภาพพจน์ของโรงเรียน และชุมชน
  6. ต้องดำเนินการปรับให้เข้ากับสภาพของชุมชน
  7. ต้องดำเนินการด้วยความยืดหยุ่นให้เข้ากับสาระวิธีการลงเวลา และโอกาส
  8. ควรจะคำนึงถึงความต้องการที่เกี่ยวกับความเจริญงอกงามของแต่ละคน และ
- การพัฒนาสังคมและชุมชนไปพร้อม ๆ กัน
9. ควรใช้กระบวนการติดต่อสื่อสารสองทางในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
  10. ใช้วิถีทางแห่งประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

Stoops และ Rafferty (อ้างใน อรทัย ทิพนตร 2547 : 29) ได้สรุปหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 5 ประการคือ

1. ต้องมีทั้งการให้ และการรับข่าวสารต่อชุมชน คือบุคลากรในโรงเรียนจะต้องทราบความเป็นไปของชุมชน และขณะเดียวกันในโรงเรียนก็ต้องแถลงให้ประชาชนทราบถึงปัญหาและวิธีดำเนินงานของโรงเรียน

2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะได้ผลอยู่ที่การใช้วิธีการหลาย ๆ ทางในเวลาเดียวกัน

3. ต้องพยายามให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนให้มากขึ้น

4. งานที่จัดทำนั้น ควรเป็นงานที่ทำอย่างต่อเนื่องกัน

5. โรงเรียนควรให้ข้อมูลที่น่าสนใจ และง่ายต่อการเข้าใจ และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

กิติมา ปริดีดิลก (2532: 224) ได้ให้หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่คล้ายคลึงกันคือ

1. ยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ต้องอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างมาก บุคลากรในโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี

2. ยึดหลักความจริงใจหรือบริสุทธิ์ใจ ข้อความใด ๆ ที่จะเผยแพร่สู่ประชาชนย่อมจะมีความเชื่อถือได้ ตรงไปตรงมามากที่สุด และไม่ควรมีอะไรปิดบังภายในโรงเรียน

3. ยึดหลักซื่อสัตย์ บุคลากรในโรงเรียนควรมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และการทำงานควรให้ประชาชน หรือกรรมการศึกษาของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วย

4. ยึดความคงเส้นคงวา หมายถึง ความสม่ำเสมอในการทำงาน การติดต่อสัมพันธ์กับคน

5. ยึดความเสียสละ บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ควรมีความเสียสละในการทำงานเพื่อชุมชน

6. ยึดความอดทน บุคลากรในโรงเรียนจะต้องอดทนเป็นอย่างมากในการดำเนินงานของโรงเรียน และการติดต่อกับชุมชน

7. ยึดความยืดหยุ่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรเป็นลักษณะ โอนอ่อนผ่อนปรน การดำเนินการควรมีการยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และเวลา

8. ยึดความต่อเนื่อง การจะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ย่อมต้องอาศัยเวลาในการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน และจำเป็นต้องมีตลอดไป

9. ยึดการครอบคลุมเนื้อหา การสร้างความสัมพันธ์จะต้องครอบคลุมลักษณะงานและขอบข่ายของโรงเรียน ในทุก ๆ ด้านอย่างเพียงพอ มิใช่มุ่งในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

10. ยึดความเรียบง่าย การนำเสนอของโรงเรียนต่อชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านใด ควรคำนึงถึงความเรียบง่าย สื่อสัมพันธ์กันเข้าใจ

11. ยึดการสร้างสรรค์ เป็นหลักที่โรงเรียนต้องมุ่งที่จะกระทำเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

12. ความสามารถในการปรับตัว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละ โอกาสและแต่ละสภาพปัญหา

บรรเทา กิตติศักดิ์ (ม.ป.ป.: 189) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า ผู้บริหารโรงเรียนกับคณะครูในโรงเรียนจะต้องมีแนวคิดในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ตรงกัน จึงจะทำให้การสร้างความสัมพันธ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ให้แนวความคิดในการสร้างความสัมพันธ์ไว้ 3 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีค่ายิ่งต่อการจัดการศึกษา ถ้าโรงเรียนให้การศึกษามีคุณภาพแล้วก็จะเป็นที่เชื่อถือของประชาชน ชุมชนจะเข้ามามีบทบาทให้ความช่วยเหลือและพัฒนาโรงเรียนมากขึ้น

2. การจัดการศึกษาจะต้องมีอิสระและเสรีภาพในทางวิชาการ ผู้บริหารและคณะครูจะต้องไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความคิดของคนในชุมชนที่ผิดต่อหลักการทางวิชาชีพแม้ว่าชุมชนจะให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน

3. การติดต่อสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ เป็นเครื่องมือของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การติดต่อสื่อสารที่ดีจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โรงเรียนจะต้องแจ้งข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชนรับทราบอยู่เสมอ

จากหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า บุคลากรในโรงเรียนต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่อย่างละเอียด ลึกซึ้ง เพื่อที่จะสามารถปรับบทบาทให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การดำเนินการต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ตรงไปตรงมาเป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีความต่อเนื่อง มีวิธีการหลาย ๆ อย่าง คล่องตัว ยืดหยุ่นได้ เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และ โอกาส

3.5 วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังไม่บรรลุผลอันก่อให้เกิดความร่วมมือมากนัก โดยเฉพาะในปัจจุบันโลกมีความก้าวหน้า การพัฒนาชุมชนต้อง

อาศัยหลายหน่วยงานเข้าร่วมพัฒนาท้องถิ่นจึงจะมีความเจริญเท่าทันกัน วิธีการที่จะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้ดีที่สุดนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 20) ได้กำหนด บทบาทหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ที่จะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมที่จะต้องนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน และนำโรงเรียนเข้าสู่ชุมชน รวมถึงการให้บริการแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของนักการศึกษาหลายท่าน ดังนี้

สุพิชญา ชีระกุล (2521: 54-59) ได้เสนอแนวทางปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาชุมชนโดยละเอียด เช่น โครงสร้าง วัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ทรัพยากร และความต้องการ เป็นต้น
2. จัดรายการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน โดยการเผยแพร่กิจกรรมทางสื่อมวลชน หรือจัดทำวารสาร หนังสือพิมพ์โรงเรียน

3. ออกเยี่ยมชุมชนโดยทำอย่างปกติ สม่ำเสมอ และทั่วถึง

วิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525: 227-229) ได้เสนอวิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ สรุปได้คือ

1. การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน มีวิธีการต่าง ๆ เช่น การรายงานให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือในโรงเรียน เห็นความสำคัญของการศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน การให้ครูออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียน การพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ เช่น ฟังเทศน์ที่วัด การจัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์ประชาคม หรือศูนย์การศึกษา และวัฒนธรรม การนำโรงเรียนออกบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน การสำรวจชุมชนเพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการ

2. การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน เป็นการใช้แหล่งวิชาการ และทรัพยากรให้ชุมชนมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาโรงเรียน เช่น เชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นวิทยากร บุคคลดังกล่าวอาจได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในวิชาเรียน ผู้ปกครองนักเรียน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ คณะกรรมการสภาตำบล แพทย์พยาบาล การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์ประดิษฐ์ตกแต่งที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ทรัพยากรดังกล่าว ได้แก่ สัตว์ป่า ดิน หิน แร่ธาตุ อาคารบ้านเรือน สนามบิน สถานีดับเพลิง เป็นต้น

บรรเทา กิตติศักดิ์ (ม.ป.ป.: 194-204) ได้เสนอวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนว่ามีวิธีการต่าง ๆ โดยสรุปคือ การศึกษาชุมชน เช่น ศึกษาประวัติวัฒนธรรมประเพณี สภาพความต้องการ เพื่อจะได้ข้อมูลมาใช้ในการดำเนินงาน การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์การในชุมชน หรือหน่วยงานในชุมชน การจัดตั้งองค์กรร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น

สมาคมผู้ปกครองครู สมาคมศิษย์เก่า การสร้างความสัมพันธ์โดยใช้สื่อ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ สไลด์ ภาพยนตร์ การสร้างความสัมพันธ์โดยการให้บริการ เช่น บริการทางวิชาการ อบรมวิชาชีพระยะสั้น บริการด้านบุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

Jacobson และคณะ (อ้างใน อรรถย ทิพนตร 2547: 33) กล่าวถึงวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พอสรุปได้ดังนี้

1. จัดให้มีเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนออกเผยแพร่
2. จัดให้มีการเสนอข่าวจากโรงเรียนถึงบ้านเป็นประจำ
3. จัดให้มีนิทรรศการภายในโรงเรียน
4. จัดให้มีวันเยี่ยมโรงเรียน
5. จัดให้มีวันสัปดาห์แห่งการศึกษา
6. จัดให้มีโครงการเยี่ยมผู้ปกครองที่บ้าน
7. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับศิษย์ปัจจุบัน
8. ใช้สื่อมวลชนในด้านต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอื่น ๆ
9. จัดทำรายงานประจำปี และชี้แจงให้ทราบ
10. จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า
11. จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู
12. จัดกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี
13. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมโดยเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่น เช่น งานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนั้นควรมีการแสดงของนักเรียน หรือจัดเกมส์กีฬาต่าง ๆ

พินิจดา วีระชาติ (2542: 55-59) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า วิธีการที่โรงเรียนจะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีอยู่หลายขั้นตอน โดยอาจเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านหรือผู้ปกครอง ซึ่งโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. จัดให้มีการปฐมนิเทศผู้ปกครองของนักเรียนในวันเปิดภาคเรียน โดยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งด้านการสอน การอบรมบ่มนิสัย และการพัฒนาต่าง ๆ
2. เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมโรงเรียน เช่น มาชมการเรียนการสอน ชมการแสดงของนักเรียน ชมนิทรรศการที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นต้น
3. เชิญผู้ปกครองมาร่วมแก้ไขปัญหาบางอย่างเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น เด็กก้าวร้าว เด็กติดยาเสพติด ฯลฯ

4. ให้ครูไปเยี่ยมผู้ปกครองและนักเรียนที่บ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และมีความสนิทสนมซึ่งกันและกัน

5. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เชิญมาเป็นวิทยากรในเรื่องที่เขามีความถนัด และความชำนาญสูง เชิญมาเป็นกรรมการในงานที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกีฬา การจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สนใจร่วมกัน ถ้าเป็นไปได้อาจเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน ทั้งในด้านหลักสูตร อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน

6. จัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองขึ้น เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น

หลังจากที่สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียนได้แล้ว โรงเรียนควรขยายความสัมพันธ์ไปสู่ชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์กิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ สร้างความเชื่อถือและความมั่นใจ ตลอดจนความนิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน โดยการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน หรือให้ความช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน โรงเรียนอาจจะประเมินความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษา และสนองความต้องการดังกล่าวให้ได้มากที่สุด และพยายามทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งในทางวิชาการ และการพัฒนา ท้องถิ่น

โรงเรียนอาจติดต่อของความช่วยเหลือ และความร่วมมือกับหน่วยราชการให้ท้องถิ่น เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย สถานีตำรวจ หน่วยพัฒนาชุมชน หน่วยปราบปรามยาเสพติด ศูนย์เยาวชน ศูนย์สุขภาพจิต หรือแม้แต่หน่วยงานของเอกชนที่ตั้งอยู่ในชุมชนนั้น ไม่ว่าจะเป็นธนาคาร บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ที่มีอยู่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา และการแก้ปัญหาของชุมชนให้มากที่สุด

วิธีการสร้างความร่วมมือกับชุมชนนั้น ได้มีนักการศึกษากล่าวไว้ดังนี้

ชิรวัดน์ นิเจนตร (2528: 124-126) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างความร่วมมือกับชุมชนไว้ว่า

1. โรงเรียนจัดโครงการที่ให้โอกาสแก่ประชาชนทำงานร่วมกับนักเรียน ได้ เช่น ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่บ้าน (Home Project) โดยให้ผู้ปกครองช่วยทำด้วย เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำสวนครัว การทำอุตสาหกรรมในครอบครัวตามความเหมาะสมของท้องถิ่น

2. การพานักเรียนออกไปช่วยพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ช่วยทำความสะอาดหมู่บ้าน ถนนหนทาง ฯลฯ เพื่อให้ชาวบ้านเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตาม และสนใจที่จะร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ปัญหาของชุมชน

3. การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชน ใช้ทรัพยากรและบุคลากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การฝึกงาน โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และแผนงานของโรงเรียนตามหลักการประชาธิปไตย

4. โรงเรียนจัดบริการด้านต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน เริ่มตั้งแต่การให้ออกาสประชาชนมาใช้ห้องสมุดของโรงเรียน ใช้อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน โรงเรียนอาจทำหน้าที่เป็นคนกลางจัด และแลกเปลี่ยนสิ่งที่ประชาชนในชุมชนนั้นประสงค์จะมี เช่น ช่วยจัดหาพันธุ์ไม้มาจำหน่ายแก่ชาวบ้านในราคาต้นทุน การติดต่อกับบริษัทห้างร้านต่าง ๆ นำสินค้าที่จำเป็นมาจำหน่ายในราคาถูก เป็นต้น

4. กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2

4.1 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2

กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 คือการจัดการรวมกลุ่มโรงเรียน เพื่อจัดศูนย์เครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และให้ความช่วยเหลือแก่กันในกลุ่มโรงเรียน ในการบริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในงานด้านบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ประกอบด้วยโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายจำนวน 12 โรงเรียน คือ

- 1) โรงเรียนหนองโพวิทยา (โรงเรียนแม่ข่าย)
- 2) โรงเรียนชุมชนวัดหนองโพ
- 3) โรงเรียนวัดโบสถ์
- 4) โรงเรียนวัดบ้านหม้อ
- 5) โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม
- 6) โรงเรียนวัดคอนกระเบื้อง
- 7) โรงเรียนบ้านเกาะโพธิ์งาม
- 8) โรงเรียนวัดพระศรีอารย์
- 9) โรงเรียนวัดบ้านเล็อก
- 10) โรงเรียนวัดหุบมะกล่ำ
- 11) โรงเรียนธรรมมาธิปไตย
- 12) โรงเรียนวัดคงคาราม

4.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของจังหวัดราชบุรี
ในเขตอำเภอ ดังนี้

1) อำเภอโพธาราม	จำนวนโรงเรียน 64 โรงเรียน
2) อำเภอบ้านโป่ง	จำนวนโรงเรียน 71 โรงเรียน
3) อำเภอดำเนินสะดวก	จำนวนโรงเรียน 37 โรงเรียน
4) อำเภอบางแพ	จำนวนโรงเรียน 26 โรงเรียน
รวมทั้งสิ้น 198 โรงเรียน	

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

ถนอม สุขสง่าเจริญ (2526: 72-90) ศึกษาบทบาทของกรรมการศึกษาต่อการพัฒนา
โรงเรียนประชาบาล เขตจังหวัดสกลนคร สรุปได้ว่า กรรมการศึกษามีบทบาทในการพัฒนา
โรงเรียนด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมระดับปานกลาง กรรมการศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาด
ต่างกันจะมีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานต่างกัน

เปลี่ยณ ศิริรังสรรค์กุล (2527: 96-102) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการศึกษา
ประจำโรงเรียนและคณะครู เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน สังกัด
สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในสองลักษณะได้แก่ การปฏิบัติจริงและคาดหวัง พบว่า
การปฏิบัติจริงของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับปฏิบัติได้น้อยทุก
บทบาท ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่คือ ความรู้ต่ำ ขาดความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับหลักสูตร และส่วนใหญ่มุ่งประกอบอาชีพของตน จึงปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่

ไพโรจน์ พรหมมีเนตร (2533: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานของ
คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการประจำโรงเรียน
ประถมศึกษาที่มีผู้ระบุสูงสุดในแต่ละหน้าที่ ทั้ง 4 ประการมีดังนี้

1. ให้คำปรึกษาแนะนำในการกำหนดแนวทางการพัฒนา อาคารสถานที่ การจัดหา
รายได้บำรุงการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า
กรรมการศึกษาให้คำปรึกษาแนะนำน้อย

2. ขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากประชาชน หน่วยงาน และส่วนราชการ จัดหารายได้บำรุงการศึกษาและขอแรงงานจากชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียน ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน

3. เสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนบริการให้ยืมวัสดุ ครุภัณฑ์และอาคาร สถานที่แก่ชุมชน หน่วยงาน และส่วนราชการ ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่าโรงเรียนและ กรรมการศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์ และโรงเรียนมีวัสดุครุภัณฑ์ในการให้บริการไม่เพียงพอ

4. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดกิจกรรมหารายได้บำรุงการศึกษา ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า ขาดบุคลากรที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน

สุนทร ขอบทำดี (2534: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องบทบาทของคณะกรรมการ ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน ประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการ ประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ประสานงานให้มีการเผยแพร่ ข่าวสารในที่ชุมชน และขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน โดยร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการให้บริการแก่ชุมชน มีส่วนร่วมเสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนร่วมกับหน่วยงานอื่น ให้บริการความรู้แก่ประชาชนที่โรงเรียน และแสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชนมาปรับปรุงอาคาร สถานที่ให้บริการชุมชน ในด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน และสนับสนุนให้โรงเรียนมีบทบาท ของความร่วมมือประชาชนร่วมกิจกรรมวันสำคัญที่โรงเรียน ช่วยพัฒนาโรงเรียนด้วยแรงงานช่าง ก่อสร้าง และวิทยากรซึ่งยังมีน้อย และแสวงหาความช่วยเหลือแก่นักเรียนจากชุมชนโดยจัดอาหาร กลางวัน ทุนนักเรียน และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น มีบทบาทแสวงหาความช่วยเหลือจากประชาชน นำมาสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียนในการ แข่งขันกีฬา งานวันเด็ก เข้าค่ายพักแรม จากกลุ่มบุคคล ศิษย์เก่าจัดตั้งกองทุนมูลนิธิเพื่อพัฒนา โรงเรียน ให้ข้อมูลและการให้บริการของโรงเรียนแก่หน่วยงานอื่น คือ วัด สถานีอนามัย สภาตำบล

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ การศึกษามี ปัญหาการประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ประสานงาน แสวงหา ความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และไม่ทราบว่ามีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ โรงเรียน ส่วนประชาชนไม่กล้าบอกกิจกรรมของตนและยากจนไม่อาจช่วยเหลือได้

อภิชัย กุลข่า (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกการจัด การเรียนการสอนออกเป็น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

และอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ใช้กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียน 390 คน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนระดับปานกลาง โดยผู้ปกครองมีความพึงพอใจในครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาและการบริการทางวิชาการมากกว่าด้านอื่น ส่วนหลักสูตร วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน อาคารสถานที่และสิ่งแวดลอม ผู้ปกครองมีความพึงพอใจเรียงลงมาตามลำดับ และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองมาเป็นอันดับสุดท้าย ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพและระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจการจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่ต่างกัน

จุฬาร ศิสุคนธ์ (2537: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงานของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษาที่มีระบบสูงสุดในแต่ละหน้าที่ ทั้ง 4 ประการ ดังนี้

1. ให้คำปรึกษาแนะนำในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์และการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่ากรรมการศึกษาให้คำปรึกษาแนะนำน้อย และโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามคำปรึกษาแนะนำของกรรมการศึกษาได้
2. ขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากประชาชน หน่วยงาน และส่วนราชการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ในท้องถิ่น จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์มาใช้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย หาวิธีการให้ผู้ปกครองเอาใจใส่นักเรียนและดูแลแจ้งความประพฤติของนักเรียน ปัญหาในการปฏิบัติงานพบว่าประชาชนส่วนมากยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนเท่าที่ควร
3. เสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนเข้าร่วมงานประเพณีในชุมชน ให้ชุมชนอาศัยสถานที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมชั่วคราว ฃรณรงค์การเลือกตั้ง การบริการข้อมูล ข่าวสาร ให้เยี่ยมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและเข้าร่วมพัฒนาหมู่บ้าน ปัญหาในการปฏิบัติงานพบว่าโรงเรียนขาดความพร้อมในการปฏิบัติงาน
4. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดกิจกรรมวันสำคัญและจัดหาเงินเพื่อพัฒนาโรงเรียน ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า คณะทำงานมีเวลาปฏิบัติงานน้อยมาก

สมัค ชินบุตร (2538: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของกรรมการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาวิจัย สรุปได้ดังนี้ กรรมการศึกษาส่วนใหญ่เป็นชาย วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ตำแหน่งในชุมชนคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษาส่วนใหญ่ได้จากผู้นำชุมชนและจะได้รับการอบรมให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของกรรมการศึกษา

ในด้านความคิดของกรรมการศึกษาปรากฏว่า กรรมการศึกษาส่วนใหญ่เคยเป็นกรรมการศึกษามาก่อน คุณสมบัติของกรรมการศึกษาที่รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีความสนใจในด้านการศึกษา มีความรู้ความสามารถในการทำงาน มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี มีความตั้งใจจริงและเอาใจใส่ต่อทางโรงเรียนดี ส่วนการเลือกผู้ที่จะเป็นกรรมการศึกษาใช้วิธีประชุมกรรมการศึกษาแล้วเสนอชื่อเพื่อลงมติ บางครั้งก็ประชุมครูในโรงเรียน แล้วให้ครูเสนอชื่อตามจำนวนที่ต้องการ มีบางแห่งประชุมครู ผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการศึกษาเพื่อเสนอชื่อกรรมการศึกษา

เรื่องที่ทางโรงเรียนประชุมกรรมการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการสรุปผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาและชี้แจงนโยบายของโรงเรียนในปีการศึกษาใหม่ และแจ้งความประสงค์เรื่องที่ทางโรงเรียนต้องการ และเมื่อมีการเสนอแนะหรือมีความคิดเห็นเรื่องอื่น ๆ นอกจากเรื่องการเรียนการสอนกรรมการศึกษาที่มาจากประชาชนจะเป็นฝ่ายเสนอมากกว่า สำหรับเรื่องแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน กรรมการศึกษาส่วนใหญ่ทราบว่ามี แต่จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากผู้ที่ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรพิเศษให้สอนในบางวิชา ในการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น กรรมการศึกษาจะมีส่วนแนะนำน้อย ส่วนการจัดกิจกรรมของการพัฒนาโรงเรียนกรรมการศึกษาเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว เช่น การช่วยปรับปรุงหรือซ่อมแซมอาคารเรียนที่เก่าหรือชำรุด การสร้างห้องสมุด การทอดผ้าป่าหารายได้ให้แก่โรงเรียน เป็นต้น

เมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้นได้มีการขอความช่วยเหลือ และสนับสนุนกับทางโรงเรียนดีจะมีบางแห่งเท่านั้นที่ไม่ค่อยให้การสนับสนุน ทั้งนี้เนื่องจากความจำกัดในหลาย ๆ ด้าน ส่วนหน่วยงานหรือส่วนราชการจะให้ความช่วยเหลือบ้างบางเรื่อง ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความจำเป็นที่ทางโรงเรียนขอความร่วมมือไป ในการให้บริการแก่ชุมชน หน่วยงาน ส่วนราชการและการพัฒนาท้องถิ่น โรงเรียนส่วนใหญ่ให้บริการหลาย ๆ ด้าน เป็นต้นว่า อาคารเรียน โรงฝึกงาน วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดงานหรือดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ กรรมการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้เสนอแนะโรงเรียนในการให้บริการชุมชน หน่วยงาน และส่วนราชการ เพราะคิดว่ามีบุคลากรด้านนี้ของโรงเรียนในการให้บริการชุมชน หน่วยงาน และส่วนราชการ เพราะคิดว่ามีบุคลากรด้านนี้ของโรงเรียนรับผิดชอบอยู่แล้ว จึงทำหน้าที่คอยประสานงานเท่านั้น การจัดกิจกรรมในโรงเรียน กรรมการศึกษาส่วนใหญ่จะแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน ส่วนการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะทำงานจะกระทำหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ว

ไพศาล อินทับทัน และสุรียัน นนทศักดิ์ (อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ 2543: 130) ได้สรุปบทบาทของคณะกรรมการศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนว่า กรรมการศึกษาปฏิบัติจริง ๆ อยู่ในเกณฑ์น้อย ไม่เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้และสิ่งที่ต้องการให้คณะกรรมการศึกษา

ปฏิบัติมากที่สุด คือ การประสานงานกับสถาบันต่าง ๆ รองลงมาคือด้านการให้คำแนะนำแก่ผู้บริหารโรงเรียนและการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกิจการทั่วไปของโรงเรียน

โยทะกา แก้วปลั่ง (อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ 2543: 131) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากรรมการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้านการพัฒนาโรงเรียนมากที่สุด ส่วนด้านการให้คำแนะนำปรึกษา ปฏิบัติน้อยเพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียน

ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ (อ้างใน อุทัย บุญประเสริฐ 2543: 131) ได้ทำการศึกษา รูปแบบความร่วมมือขององค์กรชุมชน (คณะกรรมการศึกษา) ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่า กรรมการศึกษามีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำค่อนข้างมาก แต่มีความผูกพันกับโรงเรียนค่อนข้างดี เมื่อโรงเรียนมีปัญหามักให้ความร่วมมือเสมอ ในเรื่องการค้าเงินงานของโรงเรียนนั้น กรรมการศึกษาคิดว่าเป็นเรื่องของครูโดยเฉพาะ ส่วนการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนถือเป็นจิตสำนึกในหน้าที่ และเห็นแก่ประโยชน์ของงาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 2 จำนวน 12 โรงเรียน กรรมการทั้งสิ้น 120 คน

1.1.1 การกำหนดสัดส่วนของประชากร จำแนกตามสถานภาพขององค์กร
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
การนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2

จำนวน โรงเรียน	สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน									รวม
	ประธานกรรมการ	ผู้แทนผู้ปกครอง	ผู้แทนครู	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้แทนองค์กรศาสนา	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้อำนวยการ กรรมการสถานศึกษา	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
1	1	1	1	1	1	1	2	6	1	15
1	1	1	1	1	1	1	2	6	1	15
12	12	12	12	12	12	12	14	22	12	120

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 97 คน

1.2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของประชากรคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน ได้มาโดยกำหนดจำนวนตามตารางของ เกรจซีและมอร์แกน จำนวน 92 คน แต่ในการวิจัย
ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 97 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2

สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ประธานกรรมการ	12	10
ผู้แทนผู้ปกครอง	12	10
ผู้แทนครู	12	10
ผู้แทนองค์กรชุมชน	12	10
ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	12	10
ผู้แทนศิษย์เก่า	12	10
ผู้แทนองค์กรศาสนา	14	11
ผู้ทรงคุณวุฒิ	22	16
ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ	12	10
รวม	120	97

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม บทบาทของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน ในกลุ่ม
เครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น โดย
แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
ในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพ บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน โดยจัดเนื้อหาแบบสอบถามเป็น 10 ด้าน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 2) การระดมทรัพยากรจากชุมชน
- 3) การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน

- 4) การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน
- 5) การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน
- 6) การให้บริการแก่ชุมชน
- 7) การใช้แหล่งวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 8) การส่งเสริมศาสนา ศิลป วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี
ของชุมชน
- 9) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน
- 10) การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จำนวน 11 ข้อ

2.2 การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากเอกสาร วรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 นำผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้ในข้อ 2.2.1 ไปสร้างแบบสอบถาม

2.2.3 นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจแก้ไขเนื้อหา ความถูกต้องทางภาษา และความเหมาะสมของแบบสอบถาม

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความถูกต้อง และหาความเที่ยงตรง (Content Validity) ตามเนื้อหาของแต่ละข้อคำถาม

2.2.5 ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 41 ฉบับ

2.2.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจาก ข้อ 2.2.5 มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของ ครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = 0.99

2.2.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบครั้งสุดท้ายก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้ศึกษานำของบรรจุแบบสอบถาม ภายในบรรจุแบบสอบถามตามจำนวนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียนไปที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประสานงานจัดส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนที่ต้องการข้อมูล

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จัดส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่ต้องการข้อมูลและโรงเรียนรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยตามกำหนดเวลา มายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 แต่ถ้ายังไม่ได้รับแบบสอบถามจากโรงเรียนใด ผู้วิจัยดำเนินการติดตามขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่เป็นต้นสังกัดติดตามให้ โดยจัดทำเป็นหนังสือแจ้งรายชื่อโรงเรียนที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน

3.3 ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืน จำนวน 97 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.2 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลความหมายของบทบาทการปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติ กำหนดไว้ดังนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนการปฏิบัติ กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตาม
เกณฑ์การพิจารณาค่าของ บุญชม ศรีสะอาด (2532 : 11)

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>	<u>การปฏิบัติ</u>
4.51 - 5.00	ปฏิบัติมากที่สุด
3.51 - 4.50	ปฏิบัติมาก
2.51 - 3.50	ปฏิบัติปานกลาง
1.51 - 2.50	ปฏิบัติน้อย
1.00 - 1.50	ปฏิบัติน้อยที่สุด

4.3 กรอคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามลงในแบบกรอกรหัส (Coding Form) แล้วนำ
ผลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.4 สถิติที่ใช้มีดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่
และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในกลุ่มเครือข่าย
การนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยใช้สถิติดังนี้

1) หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อหาระดับ
การปฏิบัติตามบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน

2) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยแยกตามสถานภาพ
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One
way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบ LSD (Least significant
difference)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 นี้ จำนวน 97 คน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 4 ด้าน คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และสถานภาพในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของการวิจัย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน

เพื่อความสะดวกในการนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล และเพื่อให้สื่อความหมายได้เข้าใจตรงกัน ผู้ศึกษาได้นำสัญลักษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายละเอียดในแต่ละตอนเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 97 ฉบับ ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และสถานภาพในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงในตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตอบแบบสอบถาม
สมบูรณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เขต 2		
	97	100.00
รวม	97	100.00
เพศ		
ชาย	72	74.23
หญิง	25	25.77
รวม	97	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	1	1.03
30 - 39 ปี	8	8.25
40 - 49 ปี	39	40.21
50 ปีขึ้นไป	49	50.51
รวม	97	100.00
วุฒิการศึกษา		
ประถมศึกษา	22	22.68
มัธยมศึกษา	33	34.02
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	34	35.05
สูงกว่าปริญญาตรี	8	8.25
รวม	97	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		
ประธานกรรมการ	10	10.31
ผู้แทนผู้ปกครอง	10	10.31
ผู้แทนครู	10	10.31
ผู้แทนองค์กรชุมชน	10	10.31
ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	10	10.31
ผู้แทนศิษย์เก่า	10	10.31
ผู้แทนองค์กรศาสนา	11	11.34
ผู้ทรงคุณวุฒิ	16	16.49
ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ	10	10.31
รวม	97	100.00

จากตารางที่ 4.1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 74.23 และเพศหญิง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.77 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุช่วงระหว่าง 50 ปีขึ้นไปจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 50.51 รองลงมามีช่วงอายุระหว่าง 40 - 49 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 40.21 อายุช่วง 30 - 39 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.03 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 35.05 รองลงมามีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 34.02 รองลงมามีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.68 และวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.49 รองลงมาเป็นผู้แทนองค์กรศาสนา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.34 รองลงมา เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนศิษย์เก่า จำนวนเท่ากันคือ 10 คนคิดเป็นร้อยละ 10.31 ตามลำดับ

**ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน**

โดยภาพรวม แสดงในตารางดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยภาพรวม แสดงใน ตารางดังนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยภาพรวม

(N = 97)

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การมีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษา	3.81	0.22	มาก
2. การระดมทรัพยากรจากชุมชน	3.85	0.11	มาก
3. การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน	3.86	0.15	มาก
4. การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน	3.78	0.23	มาก
5. การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน	3.80	0.18	มาก
6. การให้บริการแก่ชุมชน	4.01	0.24	มาก
7. การใช้แหล่งวิชาการภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.70	0.13	มาก
8. การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน	4.03	0.40	มาก
9. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของชุมชน	3.98	0.72	มาก
10. การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	4.06	0.06	มาก
รวม	3.89	0.12	มาก

จากตารางที่ 4.2 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติตามบทบาทในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติสูงสุดใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การ

ประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{X} = 4.06$) การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
 ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ($\bar{X} = 4.03$) การให้บริการแก่ชุมชน ($\bar{X} = 4.01$) ตามลำดับ
 ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้แหล่งวิชาการภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ($\bar{X} = 3.70$)

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ
 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน เป็นรายด้าน มีรายละเอียดตามตารางที่
 4.3 - 4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้
 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา			
1) การกำหนดแผนพัฒนาของสถานศึกษา	3.63	0.88	มาก
2) การให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปี ของโรงเรียน	3.82	0.76	มาก
3) การให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ตามความต้องการของชุมชน	3.65	0.87	มาก
4) การกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผน ปฏิบัติการของโรงเรียน	3.65	0.87	มาก
5) การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในเขตบริการ ของโรงเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่าง ทั่วถึง	4.25	0.78	มาก
6) การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็กพิการ ด้อยโอกาส ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.81	0.79	มาก
7) การส่งเสริมให้มีการพัฒนางานด้านวิชาการของ โรงเรียน	3.88	0.84	มาก
รวม	3.81	0.22	มาก

จากตารางที่ 4.3 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.81$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุดใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การ
สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในเขตบริการของโรงเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ($\bar{X}$
= 4.25) การส่งเสริมให้มีการพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.88$) การให้ความ
เห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับ
การปฏิบัติต่ำที่สุด ได้แก่ การกำหนดแผนพัฒนาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.63$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนใน
ด้านการระดมทรัพยากรจากชุมชน

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การระดมทรัพยากรจากชุมชน			
1) การจัดตั้งคณะกรรมการในการจัดหาทรัพยากร ในการจัดการศึกษา	3.82	0.85	มาก
2) การจัดหาทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนนักเรียน ขาดแคลน	4.00	0.89	มาก
3) การร่วมจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์สนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียน	3.95	0.74	มาก
4) การจัดตั้งกองทุน มูลนิธิหรือเงินเพื่อพัฒนา โรงเรียน	3.84	0.78	มาก
5) การจัดหารายได้ ทรัพย์สิน จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อ สนับสนุนการจัดการศึกษาของชุมชน	3.88	0.75	มาก
6) การกำกับติดตามการใช้วิทยากรและภูมิปัญญา ท้องถิ่น	3.69	0.63	มาก
7) การกำกับติดตามการใช้ทรัพย์สินให้เกิด ประโยชน์ต่อการศึกษา	3.75	0.73	มาก
รวม	3.85	0.11	มาก

จากตารางที่ 4.4 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.85$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดหา
ทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนนักเรียนขาดแคลน ($\bar{X} = 4.00$) การร่วมจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์
สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.95$) การจัดหารายได้ ทรัพย์สิน จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อ
สนับสนุนการจัดการศึกษาของชุมชน ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติ
น้อยที่สุด ได้แก่ การกำกับติดตามการใช้วิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.69$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน
การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน			
1) การสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น	3.82	0.82	มาก
2) การให้บริการด้านอาคารสถานที่และบริการใน เรื่องต่าง ๆ	4.13	0.76	มาก
3) การเชิญหน่วยงานอื่นเข้าสู่โรงเรียนเข้าใกล้ชิดกับ โรงเรียน	3.73	0.74	มาก
4) การประสานงานให้หน่วยงานอื่นมาจัดกิจกรรม หรือให้บริการในโรงเรียนแก่นักเรียนหรือ ประชาชน	3.70	0.82	มาก
5) การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้นและขอ เชิญมา	3.80	0.74	มาก
6) การช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอื่นที่ โรงเรียน	3.82	0.78	มาก
7) การอำนวยความสะดวกและบริการแก่หน่วยงานอื่น	4.03	0.74	มาก
รวม	3.86	0.15	มาก

จากตารางที่ 4.5 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.86$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การ
ให้บริการด้านอาคารสถานที่และบริการในเรื่องต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.13$) การอำนวยความสะดวก
และบริการแก่หน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 4.03$) การสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น
และ การช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอื่นที่โรงเรียน ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ ส่วน
กิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การประสานงานให้หน่วยงานอื่นมาจัดกิจกรรมหรือ
ให้บริการในโรงเรียนแก่นักเรียนหรือประชาชน ($\bar{X} = 3.70$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน
การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน			
1) การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านกลุ่มสนใจ ให้แก่ชุมชน	3.60	0.80	มาก
2) การจัดนิทรรศการ การแสดงผลงานทางวิชาการ ของโรงเรียนให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการ เรียนการสอน	3.63	0.90	มาก
3) การจัดงานประจำปีของโรงเรียน ให้ประชาชน ได้เข้าชมกิจการผลงานของโรงเรียนและการ แสดงความสามารถของนักเรียน	3.81	0.88	มาก
4) การจัดฝึกอบรมประชาชนในด้านอาชีพ	3.41	0.87	มาก
5) การจัดการแข่งขันกีฬาประจำปีของชุมชน	3.84	0.87	มาก
6) การจัดสถานที่ให้ชุมชนใช้ในการจัดงานพิธีต่าง ๆ	4.09	0.74	มาก
7) การประกาศเกียรติคุณประชาชนที่สนับสนุน โรงเรียนและชุมชน	3.92	0.85	มาก
รวม	3.78	0.23	มาก

จากตารางที่ 4.6 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.78$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัด
สถานที่ให้ชุมชนใช้ในการจัดงานพิธีต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.09$) การประกาศเกียรติคุณประชาชนที่
สนับสนุนโรงเรียนและชุมชน ($\bar{X} = 3.92$) การจัดการแข่งขันกีฬาประจำปีของชุมชน
($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด ได้แก่ การจัดฝึกอบรม
ประชาชนในด้านอาชีพ ($\bar{X} = 3.41$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน
การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน			
1) การจัดทัศนศึกษาภายในชุมชนซึ่งเป็นเขตบริการ ของโรงเรียน	3.67	0.72	มาก
2) การจัดสัปดาห์แห่งการทำความสะดวกที่เป็น ประโยชน์ต่อชุมชน	3.78	0.68	มาก
3) การจัดกิจกรรมงานเกษตรชุมชนส่งเสริมให้ นักเรียน และชุมชนมีความรู้	3.53	0.22	มาก
4) การพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนในด้านการ สุขภาพ	3.77	0.77	มาก
5) การส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ อันดีกับชุมชน	4.01	0.73	มาก
6) การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ของ ชุมชน	3.88	0.78	มาก
7) การจัดหาที่เรียนให้นักเรียนในชุมชนได้เข้าเรียน ในโรงเรียน	4.00	0.75	มาก
รวม	3.85	0.11	มาก

จากตารางที่ 4.7 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.85$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริม
กิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ($\bar{X} = 4.01$) การจัดหาที่เรียนให้นักเรียนในชุมชน
ได้เข้าเรียนในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.00$) การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน
($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมงานเกษตร
ชุมชนส่งเสริมให้นักเรียน และชุมชนมีความรู้ ($\bar{X} = 3.53$)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน
การให้บริการแก่ชุมชน

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การให้บริการแก่ชุมชน			
1) การให้บริการสถานที่ในกรณีที่ชุมชนขอใช้ อาคารและบริการของโรงเรียน	4.33	0.72	มาก
2) การให้บริการเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แก่ ชุมชน	4.12	0.74	มาก
3) การพัฒนาคนให้มีความรู้ความคิด ตลอดจน สติปัญญาอันจะเกิดประโยชน์แก่ชุมชน	3.91	0.75	มาก
4) การแก้ปัญหา และช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจแก่ ชุมชน	3.58	0.85	มาก
5) การส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียน ให้บริการ ความช่วยเหลือร่วมมือกับชุมชน	3.91	0.84	มาก
6) การมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ความเจริญให้กับ โรงเรียนและชุมชน	4.13	0.77	มาก
7) การวางตนให้เป็นที่รักนับถือของประชาชนเป็น ที่พึงพาในยามทุกข์ร้อน	4.06	0.73	มาก
รวม	4.01	0.24	มาก

จากตารางที่ 4.8 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.01$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การ
ให้บริการสถานที่ในกรณีที่ชุมชนขอใช้อาคารและบริการของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.33$) การมุ่งมั่นที่
จะสร้างสรรค์ความเจริญให้กับโรงเรียนและชุมชน ($\bar{X} = 4.13$) การให้บริการเครื่องใช้วัสดุ
อุปกรณ์ต่าง ๆ แก่ชุมชน ($\bar{X} = 4.12$) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด
ได้แก่ การแก้ปัญหา และช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชน ($\bar{X} = 3.58$)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน
 การใช้แหล่งวิชาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การใช้แหล่งวิชาการภูมิปัญญาท้องถิ่น			
1) การเป็นวิทยากรในโรงเรียน เพื่อให้ความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน	3.58	0.84	มาก
2) การนำความรู้มาทำการพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน	3.62	0.75	มาก
3) การนำความรู้มาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชน	3.67	0.79	มาก
4) การส่งเสริมแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ใน กิจกรรมของโรงเรียน	3.92	0.72	มาก
5) การนำความรู้มาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชน	3.76	0.75	มาก
6) การสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความมั่นคง	3.79	0.72	มาก
7) การจัดตั้งศูนย์กลางภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	3.56	0.84	มาก
รวม	3.70	0.13	มาก

จากตารางที่ 4.9 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
 บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
 ($\bar{X} = 3.70$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริม
 แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.92$) การสร้างภูมิปัญญา ท้องถิ่นให้
 มีความมั่นคง ($\bar{X} = 3.79$) การนำความรู้มาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชน ($\bar{X} = 3.76$)
 ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์กลาง ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ของชุมชน ($\bar{X} = 3.56$)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน
การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของชุมชน

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของชุมชน			
1) การจัดศูนย์ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน	3.85	0.79	มาก
2) การจัดงานวันสงกรานต์ สรงน้ำพระ สรงน้ำผู้อาวุโส ภายในหมู่บ้าน การเล่นพื้นเมืองกีฬาต่าง ๆ	4.27	0.77	มาก
3) การร่วมจัดงานวันสำคัญทางศาสนา ตามความศรัทธา ของชุมชน	4.32	0.76	มาก
4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม แก่ นักเรียนและชุมชน	4.20	0.80	มาก
5) การจัดกิจกรรมวันไหว้ครู นิมนต์พระสงฆ์ ผู้นำทาง ศาสนา พ่อแม่ ผู้ปกครอง มาร่วมพิธี	4.22	0.78	มาก
6) การร่วมจัดงานวันพ่อวันแม่ประจำปี เป็นกิจกรรมที่ ให้นักเรียนได้แสดงความกตัญญูทดแทน	4.14	0.85	มาก
7) การร่วมจัดงานวันเกียรติยศประจำปีการศึกษา	3.18	0.92	มาก
รวม	4.03	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.10 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.03$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การร่วม
จัดงานวันสำคัญทางศาสนา ตามความศรัทธาของชุมชน ($\bar{X} = 4.32$) การจัดงานวันสงกรานต์
สรงน้ำพระ สรงน้ำผู้อาวุโสภายในหมู่บ้าน การเล่นพื้นเมืองกีฬาต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.27$) การจัดกิจกรรม
วันไหว้ครู นิมนต์พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา พ่อแม่ ผู้ปกครอง มาร่วมพิธี ($\bar{X} = 4.22$) ตามลำดับ
ส่วนกิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด ได้แก่ การร่วมจัดงานวันเกียรติยศประจำปีการศึกษา
($\bar{X} = 3.18$)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน
การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของชุมชน			
1) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน	3.93	0.71	มาก
2) การยกย่องคนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่นใน ชุมชน	4.00	0.82	มาก
3) การแนะนำคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีต่อชุมชน	3.92	0.76	มาก
4) การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งทางคุณธรรมและ จริยธรรม	3.96	0.72	มาก
5) การสืบสานคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน	4.00	0.74	มาก
6) การสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณธรรมและ จริยธรรมที่ดี	4.12	0.78	มาก
7) การระดมความคิดในการสร้างสรรค์คุณธรรม ของชุมชน	3.91	0.74	มาก
รวม	3.98	0.72	มาก

จากตารางที่ 4.11 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.98$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การ
สนับสนุนให้นักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ($\bar{X} = 4.12$) การยกย่องคนที่มีคุณธรรม
จริยธรรม ดีเด่นในชุมชน และการสืบสานคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน ($\bar{X} = 4.00$) การ
สร้างชุมชนให้เข้มแข็งทางคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 3.96$) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับ
การปฏิบัติต่ำที่สุด ได้แก่ การระดมความคิดในการสร้างสรรค์คุณธรรมของชุมชน ($\bar{X} = 3.91$)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน
การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

(N = 97)

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน			
1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียนและศิษย์เก่า	4.00	0.84	มาก
2) การสร้างความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียนและชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน	4.13	0.69	มาก
3) การเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชนใน ด้านความประพฤติ	4.15	0.79	มาก
4) การให้การศึกษาที่ดีแก่ประชาชนในชุมชนเพื่อ เพิ่มพูนความรู้แก่ชุมชน	4.03	0.80	มาก
5) การพิจารณาจัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการ ประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.99	0.78	มาก
6) การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบถึงกิจกรรม โครงการและการดำเนินงานของโรงเรียน	4.10	0.74	มาก
7) การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนและการเยี่ยม ชุมชนของโรงเรียน	4.02	0.86	มาก
รวม	4.06	0.06	มาก

จากตารางที่ 4.12 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตาม
บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.06$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การ
เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชนในด้านความประพฤติ ($\bar{X} = 4.15$) การสร้างความเข้าใจ
อันดีต่อโรงเรียนและชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.13$) การ
ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบถึงกิจกรรมโครงการและการดำเนินงานของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.10$)
ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด ได้แก่ การพิจารณาจัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อ
การประชาสัมพันธ์โรงเรียน ($\bar{X} = 3.99$)

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน โดยภาพรวม จำแนกตามองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงในตารางดังนี้

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แยกเป็นรายด้านและจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน	สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	X	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ประธานกรรมการ (N=10)	3.73	0.62	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.73	0.72	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	3.87	0.67	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.60	0.78	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	4.03	0.80	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	3.70	0.25	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	3.89	0.65	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=12)	3.63	0.78	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	4.23	0.56	มาก
	รวม	3.81	0.22	มาก
2. การระดมทรัพยากรจากชุมชน	ประธานกรรมการ (N=10)	3.80	0.44	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.63	0.56	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	4.03	0.67	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.67	0.83	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	3.94	0.54	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=14)	3.73	0.53	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	3.98	0.68	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=16)	3.79	0.71	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	4.17	0.40	มาก
	รวม	3.85	0.11	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนของโรงเรียน	สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	— X	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ
3. การจัดกิจกรรม ร่วมกับหน่วยงานอื่นใน ชุมชน	ประธานกรรมการ (N=10)	4.03	0.48	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.37	0.56	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	4.03	0.55	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.68	0.68	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	3.91	0.58	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	3.57	0.44	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	4.01	0.77	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=16)	3.93	0.43	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	4.29	0.32	มาก
	รวม	3.86	0.15	มาก
4. การจัดกิจกรรมนำ ชุมชนเข้าสู่โรงเรียน	ประธานกรรมการ (N=10)	3.86	0.56	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.37	0.66	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	3.80	0.62	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.44	0.67	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	3.73	0.61	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	3.66	0.56	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	4.09	0.68	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=10)	3.85	0.58	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	4.03	0.48	มาก
	รวม	3.78	0.23	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนของโรงเรียน	สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	— X	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ
5. การจัดกิจกรรมนำ โรงเรียนออกสู่ชุมชน	ประธานกรรมการ (N=10)	3.74	0.41	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.57	0.46	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	3.74	0.63	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.70	0.74	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	4.10	0.58	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	3.79	0.47	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	4.04	0.33	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=16)	3.69	0.60	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	3.91	0.49	มาก
	รวม	3.80	0.18	มาก
6. การให้บริการแก่ ชุมชน	ประธานกรรมการ (N=10)	4.04	0.47	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.71	0.56	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	3.84	0.64	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.80	0.71	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	3.99	0.58	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	3.90	0.52	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	4.45	0.63	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=16)	3.97	0.39	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	4.31	0.42	มาก
	รวม	4.01	0.24	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนของโรงเรียน	สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	— X	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ
7. การใช้แหล่งวิชาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ประธานกรรมการ (N=10)	3.96	0.38	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.51	0.56	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	3.49	0.58	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.46	0.86	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	3.63	0.52	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	3.63	0.57	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	3.83	0.52	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=16)	3.81	0.71	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	3.83	0.60	มาก
	รวม	3.70	0.13	มาก
8. การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของชุมชน	ประธานกรรมการ (N=10)	4.23	0.60	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.90	0.64	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	4.04	0.51	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.93	0.89	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	3.99	0.53	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	3.93	0.59	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	4.44	0.59	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=16)	4.16	0.64	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	4.36	0.43	มาก
	รวม	4.03	0.40	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนของโรงเรียน	สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	— X	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ
9. การส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของ ชุมชน	ประธานกรรมการ (N=10)	3.97	0.66	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.77	0.66	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	3.84	0.42	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.64	0.94	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	3.93	0.52	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	3.92	0.67	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	4.45	0.62	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=16)	4.02	0.68	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	4.17	0.55	มาก
	รวม	3.98	0.72	มาก
10. การประชาสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน	ประธานกรรมการ (N=10)	4.23	0.53	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.69	0.63	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	3.90	0.54	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.78	0.96	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	3.94	0.60	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	4.07	0.58	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	4.32	0.61	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=16)	4.17	0.69	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	4.36	0.46	มาก
	รวม	4.06	0.06	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชนของโรงเรียน	สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ
รวม	ประธานกรรมการ (N=10)	3.96	0.45	มาก
	ผู้แทนผู้ปกครอง (N=10)	3.64	0.37	มาก
	ผู้แทนครู (N=10)	3.88	0.45	มาก
	ผู้แทนองค์กรชุมชน (N=10)	3.70	0.72	มาก
	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (N=10)	3.94	0.39	มาก
	ผู้แทนศิษย์เก่า (N=10)	3.81	0.40	มาก
	ผู้แทนองค์กรศาสนา (N=11)	4.14	0.48	มาก
	ผู้ทรงคุณวุฒิ (N=16)	3.90	0.51	มาก
	ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ (N=10)	4.17	0.42	มาก
	รวม	3.91	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.13 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติ ตามบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมมีการปฏิบัติสูงสุด ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ ($\bar{X} = 4.17$) ผู้แทนองค์กรศาสนา ($\bar{X} = 4.14$) ประธานกรรมการ ($\bar{X} = 3.96$) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.64$)

2.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ระหว่างกลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แยกตามองค์ประกอบของคณะกรรมการ

ตารางที่ 4.14 แสดงผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวน เปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ระหว่างกลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แยกตามสถานภาพของคณะกรรมการ จำแนกเป็นรายด้าน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	8	3.535	0.442	1.227	0.293
	ภายในกลุ่ม	88	31.696	0.360		
	รวม	96	35.231			
2. การระดมทรัพยากรจากชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	8	2.635	0.329	0.960	0.472
	ภายในกลุ่ม	88	30.183	0.343		
	รวม	96	32.818			
3. การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	8	6.249	0.781	2.479	0.018 *
	ภายในกลุ่ม	88	27.730	0.315		
	รวม	96	33.979			
4. การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	8	4.779	0.597	1.623	0.130
	ภายในกลุ่ม	88	32.385	0.368		
	รวม	96	37.164			
5. การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	8	2.571	0.321	1.100	0.371
	ภายในกลุ่ม	88	25.704	0.292		
	รวม	96	28.275			
6. การให้บริการแก่ชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	8	4.855	0.607	1.813	0.085
	ภายในกลุ่ม	88	29.451	0.335		
	รวม	96	34.306			

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
7. การใช้แหล่งวิชาการภูมิปัญญา ท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	8	2.950	0.369	0.945	0.485
	ภายในกลุ่ม	88	34.351	0.390		
	รวม	96	37.300			
8. การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	8	3.298	0.412	1.085	0.381
	ภายในกลุ่ม	88	33.429	0.380		
	รวม	96	36.727			
9. การส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมของชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	8	4.685	0.586	1.376	0.218
	ภายในกลุ่ม	88	37.452	0.426		
	รวม	96	42.137			
10. การประชาสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	8	4.685	0.586	1.435	0.193
	ภายในกลุ่ม	88	35.918	0.408		
	รวม	96	40.603			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	8	2.894	0.362	1.589	0.140
	ภายในกลุ่ม	88	20.036	0.228		
	รวม	96	22.930			

จากตารางที่ 4.14 แสดงว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับการปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติแตกต่างในรายกิจกรรม การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน จึงดำเนินการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบ LSD ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับปฏิบัติตามบทบาทเป็นรายคู่ ระหว่างกลุ่มของ คณะกรรมการต่างสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้าน การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน

สถานภาพของ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ค่าเฉลี่ย									
	ประธานกรรมการ	ผู้แทนผู้ปกครอง	ผู้แทนครู	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้แทนองค์กรศาสนา	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้อำนวยการ	กรรมการเลขานุการ
	4.03	3.37	4.03	3.68	3.91	3.57	4.01	3.93	4.29	
ประธานกรรมการ	4.03	.656	.002	.344	.115	.458	.015	.099	.257	
ผู้แทนผู้ปกครอง	3.37		.658	.312	.541	.198	.640	.556	.913	
ผู้แทนครู	4.03			.346	.117	.460	.017	.102	.255	
ผู้แทนองค์กรชุมชน	3.68				.229	.114	.329	.244	.601	
ผู้แทนองค์กร										
ปกครองส่วน	3.91					.343	.099	.015	.372	
ท้องถิ่น	3.57						.443	.358	.715	
ผู้แทนศิษย์เก่า	4.01							.085	.272	
ผู้แทนองค์กรศาสนา	3.93								.357	
ผู้ทรงคุณวุฒิ										
ผู้อำนวยการ	4.29									
กรรมการเลขานุการ										

จากตารางที่ 4.15 แสดงว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ทุกคู่แล้วพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการเปรียบเทียบโดยการแยกกลุ่มในคู่อื่น ๆ นั้นไม่พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากการสอบถามให้คณะกรรมการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้ข้อสรุปที่สำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.16 แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

แนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา			
1.1 คณะกรรมการยินดีในการที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้า	28	28.87	1
1.2 ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาบางงานกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา ทำให้ความร่วมมือของกรรมการไม่สามารถทำได้ตามความรู้ความสามารถ	16	16.49	13
1.3 การจัดการศึกษาคณะกรรมการมีความภาคภูมิใจที่โรงเรียนสามารถสร้าง ชื่อเสียงอันดีงามให้แก่โรงเรียนและชุมชน	8	8.25	37
2. การระดมทรัพยากรจากชุมชน			
2.1 คณะกรรมการมีความยินดีให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการจัดหาเงิน วัสดุสิ่งของและทรัพยากรด้านต่าง ๆ ทุกด้าน เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์	14	14.43	20
2.2 ให้โรงเรียนพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และคุ้มค่ากับการสูญเสียทรัพยากรที่ได้จัดหามาและพยายามที่จะให้ใช้สิ่งที่มีภายในชุมชน	19	19.59	6
2.3 คณะกรรมการมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการรับรู้และสอดคล้องดูแลการใช้จ่ายทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ได้จากการบริจาคให้โรงเรียน	15	15.46	14
2.4 ต้องมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย เพื่อสร้างความโปร่งใสในการทำงานตลอดเวลา เพื่อสร้างความศรัทธาในการ			

ขอรับบริจาค	24	24.74	3
2.5 ผู้บริหารและคณะครูควรเป็นแบบอย่างและช่วยกันในการจัดหาทรัพยากรในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา	18	18.56	10

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

แนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
3. การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน			
3.1 คณะกรรมการมีความเห็นว่าที่ผ่านมาหน่วยงานอื่นเข้าร่วมจัดกิจกรรมกับโรงเรียนยังมีจำนวนน้อย ควรมีการประชาสัมพันธ์ชักนำให้หน่วยงานอื่นกับโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันและทำต่อเนื่องตลอดไป	15	15.46	14
3.2 การจัดกิจกรรมกับหน่วยงานอื่นทำให้ชุมชนและโรงเรียนมีการพัฒนา ปรับปรุงไปในทางที่ดีงาม	13	13.40	22
3.3 การเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นรับรู้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกับหน่วยงานอื่นเป็นสิ่งที่ดี	6	6.18	47
3.4 การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อนำแนวคิดและ หลักการปฏิบัติของหน่วยงานอื่นมาเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน	8	8.25	37
3.5 ควรจัดหาหน่วยงานต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่คนในชุมชนโดยใช้โรงเรียนเป็นแหล่งศูนย์กลาง	7	7.22	44
4. การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน			
4.1 ควรที่จะมีการเชิญชวนประชาชน มาเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น	14	14.43	20
4.2 หากิจกรรมที่ทำให้คนในชุมชนตระหนักในเรื่องความร่วมมือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร คณะครูกับประชาชนและผู้ปกครองนักเรียน	19	19.59	6
4.3 จัดให้มีการประชุม อบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ตามที่ชุมชนมีความต้องการ	12	12.37	27
4.4 มีความต้องการที่จะร่วมจัดกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น แต่บางครั้งไม่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรม	4	4.12	50
4.5 น่าจะมีโครงการต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและเป็นโครงการที่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องในทุกปีการศึกษา ซึ่งจะมีผลทำให้ชุมชนมีความรัก			

สามัคคีและให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นผลดีต่อการจัดการศึกษา	11	11.34	28
---	----	-------	----

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

แนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
5. การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน			
5.1 การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน โรงเรียนมักดำเนินการน้อย อันเนื่องมาจากปัจจุบันภารกิจภายในโรงเรียนมีมาก	13	13.40	23
5.2 ต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำคณะครูและนักเรียนให้ได้มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือชุมชน และสร้างความรักสามัคคีภายในชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีด้านการขอความช่วยเหลือร่วมมือจากชุมชนในโอกาสต่าง ๆ	9	9.28	33
5.3 คณะกรรมการควรเป็นผู้ดำเนินการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน	8	8.25	37
5.4 โรงเรียนต้องให้อีกโอกาสในการที่คณะกรรมการได้มีส่วนร่วมและวางแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมที่นำโรงเรียนออกสู่ชุมชนและสร้างชื่อเสียงให้ชุมชนในด้านต่าง ๆ	11	11.34	28
5.5 คณะกรรมการควรช่วยกันในการจัดหางบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน	19	19.59	6
5.6ชุมชนจะต้องเป็นแหล่งที่นำเสนอใจศึกษาและพัฒนานักเรียน	15	15.46	14
6. การให้บริการแก่ชุมชน			
6.1 ควรให้บริการแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง มีความยุติธรรม สะดวก รวดเร็ว ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการและไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายใด ๆ	15	15.46	14
6.2 ประชาชนและผู้ปกครองได้รับการบริการด้านต่าง ๆ จากผู้บริหาร คณะครู นักเรียน เป็นอย่างดีและสะดวกสบาย	11	11.34	28
6.3 โรงเรียนต้องจัดสภาพสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้อีกอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ชุมชน	17	17.52	12
6.4 ต้องมีการแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบโดยตลอดเกี่ยวกับผลงานการให้บริการแก่ชุมชน	8	8.25	37
6.5 คณะกรรมการควรที่จะต้องร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการให้บริการแก่ชุมชน	6	6.18	47

6.6 ต้องจัดตั้งกฎและระเบียบในการให้บริการด้านต่าง ๆ เพื่อมิให้เกิด ความเสียหายต่อทางราชการ	22	22.68	4
---	----	-------	---

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

แนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
7. การใช้แหล่งวิชาการภูมิปัญญาท้องถิ่น			
7.1 คณะกรรมการต้องมีส่วนในการจัดหาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจะได้ส่งเสริมความรู้ให้กับนักเรียนตรงตามความต้องการของชุมชน	11	11.34	28
7.2 รวบรวมแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่น	14	14.43	20
7.3 แนะนำให้โรงเรียนนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง สืบทอดแก่บุตรหลานต่อไป	9	9.28	33
7.4 ช่วยเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แพร่หลาย	8	8.25	37
7.5 สร้างค่านิยมให้รักท้องถิ่นกับนักเรียนและคนในชุมชน	5	5.15	49
7.6 ควรมีงบประมาณในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	9	9.28	33
8. การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน			
8.1 ยินดีให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน	5	5.15	49
8.2 โรงเรียนและคณะกรรมการต้องอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป	7	7.22	44
8.3 มีการส่งเสริม และพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยใช้โรงเรียนและวัดเป็นศูนย์กลาง	7	7.22	44
8.4 กรรมการต้องสนับสนุนด้านงบประมาณ ให้เพียงพอในการใช้จ่าย	12	12.37	27
8.5 คณะกรรมการต้องจัดหาวิธีการลดความขัดแย้งภายในชุมชน	5	5.15	49
9. การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน			
9.1 คณะกรรมการสถานศึกษาต้องการรับทราบถึง โครงการต่าง ๆ ของทางโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน	13	13.40	23

9.2 ยินดีให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	9	9.28	33
9.3 โรงเรียนควรแจ้งให้คณะกรรมการทราบว่า โรงเรียนมีความต้องการหรือมีโครงการในการดำเนินการอย่างไร	6	6.18	47

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

แนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
9.4 จัดให้มีการประชุมอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง	11	11.34	28
9.5 ต้องการให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมดี	8	8.25	37

10. การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

10.1 คณะกรรมการต้องช่วยกันสนับสนุนและจัดหางบประมาณในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์	18	18.56	10
10.2 การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องทำอย่างต่อเนื่องและมีระบบ สื่อสารเข้าใจง่ายและรวดเร็ว อันเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	21	21.65	5
10.3 จัดหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียน	13	13.40	23
10.4 มีการประชุมเพื่อแนะนำการปฏิบัติงานการประชาสัมพันธ์และจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์	19	19.58	6
10.5 ร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากการขาดการประชาสัมพันธ์	15	15.46	14
10.6 ควรให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมมือกับสถานศึกษาในการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว	25	25.77	2

11. ข้อคิดเห็นด้านอื่น ๆ

11.1 คณะกรรมการต้องการมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ไม่ดีพอควรที่จะมีการประชุม อบรมเพื่อเพิ่มความรู้ให้แก่คณะกรรมการ	15	15.46	14
11.2 คณะกรรมการมาประชุมไม่ค่อยพร้อมเพรียงกัน เนื่องจากต้องปฏิบัติ ภารกิจ หน้าที่การงานของตนที่ทำประจำอยู่	8	8.25	37

จากตารางที่ 14.16 แสดงว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในภาพรวม ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 คณะกรรมการยินดีในการที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้า (ความถี่ 28 ร้อยละ 28.87) ลำดับที่ 2 ควรให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับสถานศึกษาในการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว (ความถี่ 25 ร้อยละ 25.77) ลำดับที่ 3 ต้องมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย เพื่อสร้างความโปร่งใส ในการทำงานตลอดเวลาเพื่อสร้างความศรัทธาในการขอรับบริจาค (ความถี่ 24 ร้อยละ 24.74) ตามลำดับ ส่วนแนวทางในการเสริมสร้างที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอน้อยที่สุด ได้แก่ มีความต้องการที่จะร่วมจัดกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น แต่บางครั้งไม่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรม (ความถี่ 4 ร้อยละ 4.12)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงการสรุปผลของการวิจัยครั้งนี้ วัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย มีดังต่อไปนี้

1.1.1 เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา

1.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2 สมมุติฐานการวิจัย ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า

บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกัน มีความแตกต่างกัน

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจหาระดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 97 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 10 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 10 คน ผู้แทนครู 10 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน 10 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 10 คน ผู้แทนศิษย์เก่า 10 คน ผู้แทนองค์กรศาสนา 11 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 16 คน ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ 10 คน

1.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรสำคัญในการศึกษาแบ่งออกเป็น

1) *ตัวแปรต้น* ได้แก่สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการ กรรมการ เลขานุการ

2) *ตัวแปรตาม* ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษา การระดมทรัพยากรจากชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน การให้บริการแก่ชุมชน การใช้แหล่งวิชาการภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ บทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชนในกลุ่ม เครือข่าย การนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 แบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 เนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบ เลือกรับตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยจัดเนื้อหาแบบสอบถามเป็น รายด้านของบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษา การระดมทรัพยากรจากชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน การจัดกิจกรรมนำ ชุมชนเข้าสู่โรงเรียน การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน การให้บริการแก่ชุมชน การใช้ แหล่งวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน การประชาสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 อันดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ให้เสนอแนะแนวทางในการ เสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชนในกลุ่มเครือข่าย การนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ใน 10 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษา การระดมทรัพยากรจากชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน การให้บริการแก่ชุมชน การใช้แหล่งวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น การ ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน การส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมของชุมชน การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง รวมได้แบบสอบถามสมบูรณ์ 97 ฉบับ

1.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ใช้สถิติดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ แปลผลโดยการบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย การนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ระดับการปฏิบัติรายคู่ของแต่ละกลุ่มประชากรทดสอบสมมุติฐานด้วย ค่าสถิติเอฟ (F-test) โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบ LSD (Least significant Difference) ตามกลุ่มดังนี้ ประธานกรรมการ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการ กรรมการเลขานุการ

ตอนที่ 3 สรุปวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละลำดับที่

1.4 ผลการศึกษาวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลสรุปการวิจัยดังนี้

1.4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม 97 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างจากตารางที่ 4.1 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 74.23 และเพศหญิง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.77 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุช่วงระหว่าง 50 ปีขึ้นไปจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 50.51 รองลงมามีช่วงอายุระหว่าง 40 - 49 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 40.21 อายุช่วง 30 - 39 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.03 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 35.05 รองลงมามีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 34.02 รองลงมามีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.68 และวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.49 รองลงมาเป็นผู้แทนองค์กรศาสนา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.34 รองลงมา เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนศิษย์เก่า จำนวนเท่ากันคือ 10 คนคิดเป็นร้อยละ 10.31 ตามลำดับ

1.4.2 ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสมมุติฐานการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน พบว่าระดับการปฏิบัติตามบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนอยู่ในระดับปฏิบัติมากในภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนอยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกประเภทของสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาท ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน
ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

3) ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทในการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม
ได้แก่ (1) คณะกรรมการยินดีในการที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาของ
โรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้า (2) ควรให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับ
สถานศึกษาในการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี
เครื่องมือและอุปกรณ์ในการประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว (3) ต้องมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับรายรับ
รายจ่าย เพื่อสร้างความโปร่งใสในการทำงานตลอดเวลา เพื่อสร้างความศรัทธาในการขอรับบริจาค

2. อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน มีประเด็นนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 จากผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน
และจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมาก
แสดงให้เห็นว่า การที่กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เป็น
กฎกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติหลักเกณฑ์ ซึ่งเป็นกฎกระทรวงที่ใช้
ปฏิบัติเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยกำหนดสถานภาพของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความหลากหลาย ครอบคลุม ผู้แทนผู้ปกครอง นักเรียน
ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้ง
กำหนดวิธีการได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ
บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อาจมีส่วนสำคัญที่ทำให้คณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ เข้าไปร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่
ที่มีอยู่ เพราะ โดยสภาพของโรงเรียนในสังกัดของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป เป็น
โรงเรียนที่ประชาชน หรือชุมชนได้มีส่วนในการก่อตั้ง ความผูกพันและความคาดหวังที่จะให้

โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า ย่อมมีเป็นทุนเดิมอยู่ก่อนแล้ว เมื่อได้รับโอกาสจึงได้ปฏิบัติตามบทบาทที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ

สุนทร ขอบทำดี (2534: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องบทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ประสานงานให้มีการเผยแพร่ข่าวสารในที่ชุมชน และขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน โดยร่วมกิจกรรมของโรงเรียนด้านการให้บริการชุมชน มีส่วนร่วมเสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนร่วมกับหน่วยงานอื่นให้บริการความรู้แก่ประชาชนที่โรงเรียน และแสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชนมาปรับปรุงอาคาร สถานที่ ใ้บริการชุมชน ในด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนและสนับสนุนให้โรงเรียนมีบทบาทของความร่วมมือประชาชนร่วมกิจกรรมวันสำคัญที่โรงเรียน ช่วยพัฒนาโรงเรียนด้วยแรงงานช่างก่อสร้าง และวิทยากรซึ่งยังมีน้อย และแสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชน โดยจัดอาหารกลางวัน ทุนนักเรียน และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น มีบทบาทแสวงหาความช่วยเหลือจากประชาชน นำมาสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียนในการแข่งขันกีฬา งานวันเด็ก เข้าค่ายพักแรม จากกลุ่มบุคคล ศิษย์เก่า จัดตั้งกองทุนมูลนิธิเพื่อพัฒนาโรงเรียน ให้ข้อมูลและการให้บริการของโรงเรียนแก่หน่วยงานอื่น คือ วัด สถานีนามัย สภาตำบล

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการการศึกษา มีปัญหาการประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ประสานงาน แสวงหาความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และไม่ทราบว่าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โรงเรียน ส่วนประชาชนไม่กล้าบอกกิจกรรมของตนและยากจนไม่อาจช่วยเหลือได้

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540: 276) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบของกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มบุคคลที่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนเป็นผู้นำ เป็นผู้มีฐานะดี เป็นบุคคลในท้องถิ่น และเป็นบุตรหลานของผู้ที่เคยให้ความอุปการะโรงเรียน องค์ประกอบนี้ส่งผลให้กรรมการศึกษาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมมือกันทำงานให้กับโรงเรียนอย่างเข้มแข็ง

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า แท้จริงแล้วในสภาพปัจจุบันนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพียงแค่การรับรู้และทำ กิจกรรมต่าง ๆ ตามที่มีผู้กำหนดไว้ ไม่ได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ตัดสินใจใด ๆ ใน

การกำหนดแผน แนวปฏิบัติ หรือทิศทางทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและ ท้องถิ่น ถึงแม้รัฐจะแสดงเจตจำนงในการส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แต่ความหมายของการมีบทบาทมักถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้ามาให้ความร่วมมือในกิจกรรมหรือ โครงการที่รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดไว้มากกว่าจะเป็นการมีบทบาทตามความหมายที่แท้จริง ผลที่ติดตามมา คือ โครงการ กิจกรรม หรือ ขั้นตอนการทำงาน ต่าง ๆ ถูกยึดเยียดแก่ประชาชน ประชาชนถูกดึงให้ร่วมมือแทนที่จะมีบทบาทดังนั้น เพื่อให้การมีบทบาทในการจัดการศึกษาเป็นของประชาชน และลดลักษณะการพึ่งพาระบบราชการ ควรต้อง เอาใจใส่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกในการมีบทบาทพัฒนาของประชาชนให้มากขึ้น ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาการร่วมรับรู้ ร่วมทำ เป็นการร่วมในการคิดและ ตัดสินใจด้วยตนเอง โดยรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อชุมชน มุ่งพัฒนาฝึกฝน อบรมให้ชุมชนมีศักยภาพในการคิด และตัดสินใจปัญหาของตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ

ไพศาล อินทับทัน และสุริยัน นนทศักดิ์ (อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ 2543 :

130) ได้สรุปบทบาทของคณะกรรมการศึกษาในการพัฒนา โรงเรียนว่า กรรมการศึกษาปฏิบัติจริง ๆ อยู่ในเกณฑ์น้อย ไม่เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ และสิ่งที่ต้องการให้คณะกรรมการศึกษาปฏิบัติมากที่สุด คือ การประสานงานกับสถาบันต่าง ๆ รองลงมาคือด้านการให้คำแนะนำแก่ผู้บริหาร โรงเรียนและการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกิจการทั่วไปของ โรงเรียน

2.2 จากผลการวิจัย บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน เป็นรายด้าน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับปฏิบัติมาก เป็นเพราะว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองนักเรียน เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีส่วนได้รับผลจากการจัดการศึกษาโดยตรง ประกอบกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสถานภาพ มีคุณสมบัติเป็นผู้แทนหรือผู้นำชุมชน และมีความถนัด ความสามารถในการ ประสานงานชุมชนคืออยู่แล้ว เมื่อได้รับคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษา จึงสามารถแสดงตามบทบาทในการประสานงานภายในชุมชนได้ในระดับที่กล้าแสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ (อ้างใน อุทัย บุญประเสริฐ 2543 : 131) ได้

ทำการศึกษารูปแบบความร่วมมือขององค์กรชุมชน (คณะกรรมการศึกษา) ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่า กรรมการศึกษามีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำค่อนข้างมาก แต่มีความผูกพันกับโรงเรียนค่อนข้างดี เมื่อโรงเรียนมีปัญหา มักให้ความร่วมมือเสมอ ในเรื่องการ

ดำเนินงานของ โรงเรียนนั้น กรรมการศึกษาคิดว่าเป็นเรื่องของครู โดยเฉพาะ ส่วนการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนถือเป็นจิตสำนึกในหน้าที่ และเห็นแก่ประโยชน์ของงาน

2.3 จากผลการวิจัยเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ระหว่างกลุ่มแยกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียง 1 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน และจากการวิเคราะห์ค่าสถิติดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ดำเนินการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ในภาพรวมของด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชนแตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ คู่อื่น ๆ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

หากพิจารณาเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกกลุ่มของสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติตามบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ในระดับปฏิบัติมาก แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ ได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ว่าเป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และนอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังกำหนดให้สร้าง หลักสูตรสถานศึกษา จำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อสถานศึกษาให้สนองตอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมองอนาคตว่าโลกและสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไรจึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัยในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ในชุมชนร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความประสงค์อันสูงส่ง หรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียนที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษา พร้อมด้วยเป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ และการติดตามผลตลอดจนจัดทำรายงานแจ้ง สาธารณชน และส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

2.4 ผลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความยินดีในการให้ความร่วมมือช่วยเหลือ โรงเรียนในด้าน

ต่าง ๆ อย่างเต็มความรู้ ความสามารถ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน เป็นไปในลักษณะที่เป็นทางการมากเกินไป เมื่อมีการประชุมจึงมีหนังสือเชิญ ทำให้ขาดความเป็นกันเอง และคณะกรรมการสถานศึกษาต้องประกอบอาชีพอื่น ไม่มีเวลาให้กับโรงเรียน ด้านการบริหารงบประมาณพบว่างบประมาณในด้านการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเท่าที่ควร เช่น ด้านกฎหมายการศึกษาใหม่ ๆ ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ไม่สมบูรณ์ ควรที่จะต้องมีการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา เพิ่มพูนความรู้ให้กับคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ด้านโครงการและการวางแผนปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องรับรู้เพื่อจะได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผนงานอย่างต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์โดยตรงกับทางโรงเรียน สอดคล้องกับ

เปลี่ยน ศิริรังสรรค์กุล (2527 : 96-102) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนและคณะครู เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในสองลักษณะได้แก่ การปฏิบัติจริงและคาดหวัง พบว่าการปฏิบัติจริงของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับปฏิบัติเล็กน้อย บทบาท ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่คือ ความรู้ต่ำ ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และส่วนใหญ่มุ่งประกอบอาชีพของตน จึงปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่

รวมทั้งยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ ขาดข้อมูลข่าวสารทางด้านการศึกษา จึงทำให้รู้สึกว่าจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาทุกยุคทุกสมัย แต่ไม่ได้มีการให้ความรู้หรือพัฒนาความรู้ให้กับคณะกรรมการ เป็นแต่เพียงออกระเบียบมาบังคับใช้แล้วปล่อยให้โรงเรียนเป็นผู้ประสานการปฏิบัติเป็นเช่นนี้ตลอดมา ดังนั้นนับจนถึงบัดนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาก็ยังไม่มีความเชื่อมั่น ไม่กล้าที่จะแสดงบทบาทของตนอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนหรือสถานศึกษาไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามา มีบทบาทอย่างแท้จริง อันอาจมีสาเหตุจากความเคยชินในระบบราชการ หรือติดขัดด้วยระเบียบต่าง ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการมีบทบาทของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 283) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา คือ บุคลากรของโรงเรียนเป็นฝ่ายกีดกันการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมกับชาวบ้าน เช่น มองว่าชาวบ้านมีการศึกษาน้อย ทัศนคติเช่นนี้ได้กลายเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนอย่างมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาให้บุคลากรของโรงเรียนมีทัศนคติที่เหมาะสมกับการทำงาน

ร่วมกับชุมชน เช่น แทรกหลักสูตรในการอบรมผู้บริหาร เป็นต้น ในส่วนของโรงเรียนหรือสถานศึกษาเอง ก็จะต้องปรับบทบาทและทัศนคติของตนเสียใหม่ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อคิดเห็นที่ว่า ลักษณะความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนมีความเป็นทางการมากจนทำให้ขาดความเป็นกันเอง และรู้สึกไม่มีความผูกพันในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น อาจจะเป็นเพราะว่า พฤติกรรมของผู้บริหารและคณะครูเองที่ไม่พยายามปรับตัวเข้ากับชุมชน อันเนื่องมาจากเหตุปัจจัยหลายประการ ซึ่ง ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 278) ได้ศึกษาและพบว่าลักษณะความเป็นข้าราชการของผู้บริหารและครู ทำให้โรงเรียนแตกแยกจากชาวบ้าน และความเป็นข้าราชการทำให้ผู้บริหารและครูวางตัวอยู่คนละระดับกับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านทั่วไปไม่กล้าเข้ามาสนทนาคู่เคียงกับครู กับโรงเรียน และครูก็ไม่ใส่ใจที่จะสนทนากับชาวบ้าน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะตัวผู้บริหาร โรงเรียนและครูเองไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชน มีลักษณะเข้าไปเยือนกลับ ทำให้ไม่เกิดความผูกพันกับชุมชน ไม่เห็นความสำคัญของการทำความคุ้นเคยกับชาวบ้าน นอกจากนี้การที่ผู้บริหาร โรงเรียนบางส่วนบริหาร โรงเรียนโดยยึดตนเองเป็นสำคัญ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะทบทวนและปรับบทบาทหน้าที่ ตลอดจนพฤติกรรมให้เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน จึงจะทำให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการ

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นที่จะเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1.1 ผู้บริหารการศึกษาระดับนโยบาย ควรเป็นผู้จัดให้มีการพัฒนา โดยการฝึกอบรม สัมมนา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ตลอดจนมีการฝึกปฏิบัติ และติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง

3.1.2 พิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรเพื่อการศึกษา ควรคำนึงถึงสภาพบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

3.1.3 ไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามการเปลี่ยนแปลงตัวของผู้กำหนดนโยบายระดับสูง

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

3.2.1 ผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาทุกองค์ประกอบ มีบทบาทในการจัดการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง ไม่พยายามจำกัดการมีส่วนร่วมไว้เพียงเรื่องการจัดการทรัพยากร หรือประสานงานภายในชุมชน เพราะการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง จะช่วยให้สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาได้คิดและตัดสินใจการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของทั้งสองฝ่ายได้เป็นอย่างดี

3.2.2 ในการคัดเลือก หรือดำเนินการให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เป็นภารกิจที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเอาใจใส่ และให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ สนใจในการพัฒนาการศึกษา มีความเสียสละ อุทิศแรงกายแรงใจ พร้อมทั้งจะร่วมกิจกรรมทุกระดับ และเป็นตัวแทนสถานภาพต่าง ๆ ในคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างแท้จริง ย่อมเป็นหลักประกันเบื้องต้นที่สถานศึกษาจะได้รับความร่วมมือในการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

3.2.3 ควรส่งเสริม สนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น จัดให้เข้ารับการอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงาน และจัดให้มีการประชุมอย่างมีสาระ เพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พยายามหลีกเลี่ยงการขอรับบริจาค เพื่อแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาต้องการความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

3.2.4 ผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสถานภาพของกรรมการเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ที่มีบทบาทในการชี้นำ และผลักดันให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้แสดงบทบาทและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายมากที่สุด ต้องสร้างความรัก ความศรัทธา ให้คณะกรรมการทุกองค์ประกอบได้เกิดความเชื่อมั่น และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนและชุมชนอย่างเต็มความสามารถ

3.2.5 คณะครูและบุคลากรภายในโรงเรียน ต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างความเชื่อถือให้กับตนเอง เพื่อที่จะเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนของโรงเรียน

3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ทั้งหมดทุกโรงเรียน

3.3.2 ควรวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือการฝึกอบรมและปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3.3 ควรมีการวิจัยบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กรุงเทพมหานคร
พริกหวานกราฟฟิค
- _____ . (2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ.2545 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อักษรไทย
- กิตติมา ปรีดีคิดล (2532) การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์อักษรพัฒนา
- จุฬาร ดิสคูนซ์ (2537) “การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของกรรมการศึกษาประจำ
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฉัตรชัย อรุณนันท์ (2522) เอกสารประกอบการสอนความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
พิษณุโลก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
- ชิววัฒน์ นิจนตร (2528) “การศึกษากับการพัฒนาชุมชน” เอกสารนิเทศการศึกษาและเอกสาร
วิชาการ กรมการฝึกหัดครู กรุงเทพมหานคร
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมี
ส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฐิติมน นาคกรูท (2544) “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ถนอม สุขสง่าเจริญ (2526) “บทบาทของคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนประชาบาล เขตจังหวัด
สกลนคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ทรงพล ฐานวิสัย (2544) “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534) *หลักการบริหารการศึกษา* กรุงเทพมหานคร บพิธการพิมพ์
- บุญชม ศรีสะอาด (2532) *การวิจัยเบื้องต้น* มหาสารคาม อภิชาติการพิมพ์
- บรรเทา กิตติศักดิ์ (ม.ป.ป.) “โรงเรียนกับชุมชน” ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (อัสสำเนา)
- ประกอบ คุณารักษ์ (2531) *โครงการกรรมการศึกษารูปแบบความร่วมมือขององค์กรชุมชน*
กรรมการศึกษาต่อการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์เอช-เอน การพิมพ์
- ประทีพย์ คนทัด (2545) “การรับรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรมสามัญ
ศึกษาจังหวัดราชบุรีที่มีบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครปฐม
- ประทีป สยามชัย (2526) *สารัตถะทางสังคมวิทยาการศึกษา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมชน
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- เปลี่ยน ศิริรังสรรค์กุล (2527) “ความคิดเห็นของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนและครู
เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พนิจดา วีระชาติ (2542) *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน* กรุงเทพมหานคร
โอเดียนสโตร์
- พิศิฐ พิชณานนท์ (ม.ป.ป.) *ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน* นครปฐม ภาควิชาการ
บริหารและการนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2538) “บทบาทของโรงเรียนต่อชุมชน” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา*
โรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 2 หน้า 31 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ไพโรจน์ พรหมมีเนตร (2534) “การปฏิบัติงานของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพศาล อินทับทัน และสุรียัน นนทศักดิ์ (2527) “บทบาทของคณะกรรมการในการพัฒนา
โรงเรียนมิตรครู” *การพัฒนาโรงเรียนมิตรครู 26* (พฤศจิกายน)
- ภิญโญ สาธร (2526) *หลักการบริหารการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

- มงคล ศรีไพวรรณ (2532) “บทบาทและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ช่วยศึกษาธิการ
จังหวัดกรุงเทพมหานคร” สำนักงานปลัดกระทรวง (อัดสำเนา)
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2541) *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์การศาสนา
- ราชบัณฑิตยสถาน (2538) *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
- วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ (2525) *การประถมศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เจริญผล
- สมัค ชินบุตร (2538) “การศึกษาบทบาทของกรมการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
สุพรรณบุรี” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมานจิตร สุกนทรัพย์ (2526) “การศึกษากับการพัฒนาชนบท” ใน *เอกสารการสอนรายวิชา
ความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน* หน้า 217 – 221 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- สิริ เทศประสิทธิ์ อุทัย บุญประเสริฐ และสมานจิตร สุกนทรัพย์ (2529) “โรงเรียนกับชุมชน”
ใน *ประมวลสาระการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน* หน่วยที่ 8 – 15 หน้า 75 – 192
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุพิชญา ชีระกุล (2521) *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนพิษณุโลก*
แผนกเอกสารและการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
- สุรวัช ศรีวัช (2541) *แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สุนทร ชอบทำดี (2534) “บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวัฒน์ มุททเมธา (2524) *ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- สมพงษ์ เกษมสิน (2523) *การบริหารบุคคลแผนใหม่* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
ไทยวัฒนาพานิช
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) *งานบริหารโรงเรียน การบริหารงาน
วิชาการ* กรุงเทพมหานคร รุ่งศิลป์การพิมพ์

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) *คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา
- อภิชัย กุลชา (2536) “ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- อุทัย บุญประเสริฐ (2543) *การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- อุทัย หิรัญโต (2525) *เทคนิคการบริหาร* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ทิพย์อักษรการพิมพ์
- อุทุมพร จามรมาน และคนอื่นๆ (2545) “การวิจัยการบริหารการศึกษา” ใน *ประมวลสาระ
การสอนชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา* หน่วยที่ 1-4 หน้า 1-375
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อรทัย ทิพนเตร (2547) “ยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

1. ชื่อ นายหิรัญ เจือจันทร์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนชุมชนวัดหนองโพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2
วุฒิการศึกษา กศ.ม. การบริหารการศึกษา
ประสบการณ์หรือความชำนาญ การบริหารการศึกษา
2. ชื่อ นายหัตถ์ชัย ยามช่วง
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2
วุฒิการศึกษา กศ.ม. ชีววิทยา , เคมี
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ศึกษานิเทศก์ เชี่ยวชาญ การวิจัย การนิเทศการศึกษา
3. ชื่อ นางวันทนา รอดอีว
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2
วุฒิการศึกษา ค.ม. การบริหารการศึกษา
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ศึกษานิเทศก์ เชี่ยวชาญ การบริหาร การนิเทศการศึกษา
4. ชื่อ นายสุภกร มรกต
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2
วุฒิการศึกษา ค.ม. การวิจัย หลักสูตร
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ศึกษานิเทศก์ การวิจัยและหลักสูตร
5. ชื่อ นายจักรพรรดิ จิตมณี
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
วุฒิการศึกษา ศศ.ม. การสอนภาษาไทย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
ผู้บริหารการศึกษาระดับอำเภอและเขตพื้นที่การศึกษา 12 ปี

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้น
พื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในกลุ่ม
เครือข่ายการนิเทศการศึกษา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 คำตอบ ของ
ท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำผลการวิจัยไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่ของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เข้มแข็งสอดคล้องกับสภาพความต้องการ ที่
แท้จริงของสังคมได้อีกด้วย จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบคำถามทุกข้อ
ตามสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด และการตอบแบบสอบถามนี้ จะไม่มีผลกระทบ
ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อท่าน หรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด
2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน
ตอนที่ 3 แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน

ขอขอบพระคุณล่วงหน้าที่ท่านกรุณาให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

(นายไพฑูลย์ บัวแดง)

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ให้ตรงความเป็นจริง

1. เพศ	( ) ชาย ( ) หญิง	1. ....
2. อายุ	( ) ต่ำกว่า 30 ปี ( ) 30 – 39 ปี ( ) 40 – 49 ปี ( ) 50 ปีขึ้นไป	2.....
3. วุฒិการศึกษา	( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา ( ) ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ( ) สูงกว่าปริญญาตรี	3.....
4. สถานภาพของท่านใน ขณะนี้	กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ( ) ประธานกรรมการ ( ) ผู้แทนผู้ปกครอง ( ) ผู้แทนครู ( ) ผู้แทนองค์กรชุมชน ( ) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ( ) ผู้แทนศิษย์เก่า ( ) ผู้แทนองค์กรศาสนา ( ) ผู้ทรงคุณวุฒิ ( ) ผู้อำนวยการ กรรมการและเลขานุการ	4.....

ตอนที่ 2

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน

.....

คำชี้แจง ในการตอบแบบสอบถามนี้

โปรดพิจารณา บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ
โรงเรียน ในการจัดการศึกษาของท่านตามสภาพความเป็นจริงที่ท่านปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน
แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับการปฏิบัติ โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา
5 ระดับ ดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	หมายถึง	5
ปฏิบัติมาก	หมายถึง	4
ปฏิบัติปานกลาง	หมายถึง	3
ปฏิบัติน้อย	หมายถึง	2
ปฏิบัติน้อยที่สุด	หมายถึง	1

ตัวอย่างเช่น

บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
1.การมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานวิชาการ		✓				

จากตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องหมายเลข 4 แสดงว่า ระดับ
การปฏิบัติ มาก หมายถึงผู้ตอบแบบสอบถามมีบทบาทเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนในเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานวิชาการ อยู่ในระดับมาก

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
3.การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน						
(1) การสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น.....	...	...	...	...	...	15.....
(2) การให้บริการด้านอาคารสถานที่และบริการในเรื่องต่างๆ	...	...	...	...	...	16.....
(3) การเชิญหน่วยงานอื่นเข้าสู่โรงเรียนเข้าใกล้ชิดกับ โรงเรียน.....	...	...	...	...	...	17.....
(4) การประสานงานให้หน่วยงานอื่นมาจัดกิจกรรมหรือ ให้บริการในโรงเรียนแก่นักเรียนหรือ ประชาชน.....	...	...	...	...	...	18.....
(5) การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานอื่น จัดขึ้นและขอเชิญ มา.	...	...	...	...	...	19.....
(6) การช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอื่นที่ โรงเรียน.....	...	...	...	...	...	20.....
(7) การอำนวยความสะดวกและบริการแก่หน่วยงานอื่น.....	...	...	...	...	...	21.....
4.การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน	...	...	...	...	...	22....
(1) การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านกลุ่มสนใจ ให้แก่ ชุมชน.....	...	...	...	...	...	23.....
(2) การจัดนิทรรศการ การแสดงผลงานทางวิชาการของ โรงเรียนให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการเรียนการสอน ..	...	...	...	...	...	24.....
(3) การจัดงานประจำปีของโรงเรียน ให้ประชาชนได้เข้าชม..	...	...	...	...	...	25.....
กิจการผลงานของโรงเรียนและการแสดงความสามรถ ของนักเรียน.....	...	...	...	...	...	26.....
(4) การจัดฝึกอบรม ประชาชนในด้านงานอาชีพ	...	...	...	...	...	27.....
(5) การจัดการแข่งขันกีฬาประจำปีของชุมชน.....	...	...	...	...	...	28.....
(6) การจัดสถานที่ให้ชุมชนใช้ในการจัดงานพิธีต่าง ๆ	...	...	...	...	...	28.....
(7) การประกาศเกียรติคุณประชาชนที่สนับสนุน โรงเรียน และชุมชน.....	...	...	...	...	...	

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
(6) การร่วมจัดงานวันพ่อวันแม่ประจำปีเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียน ได้แสดงความกตัญญูทวดเวที.....	...	...	...	...	...	55.....
(7) การร่วมจัดงานวันเกียรติยศประจำปีการศึกษา.....	...	...	..	...	...	56.....
<u>9.การส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของชุมชน</u>						
(1) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน.....	...	...	...	...	.....	57.....
(2) การยกย่องคนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่นในชุมชน	...	...	.....	...	...	58.....
(3) การแนะนำคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีต่อชุมชน	...	...	..	...	...	59.....
(4) การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งทางคุณธรรมและจริยธรรม...	...	...	.....	...	...	60.....
(5) การสืบสานคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน	...	...	..	...	...	61.....
(6) การสนับสนุนให้นักเรียน มีคุณธรรม และจริยธรรม ที่ดี.....	...	...	...	...	...	62.....
(7) การระดมความคิดในการสร้างสรรค์คุณธรรมของชุมชน..	...	...	...	...	...	63.....
<u>10.การประชาสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน</u>						
(1) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียนและศิษย์เก่า.....	...	...	...	...	...	64.....
(2) การสร้างความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียนและชุมชนโดย การประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน.....	...	...	...	...	...	65.....
(3) การเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชนในด้าน ความประพฤติ.....	...	...	...	...	...	66.....
(4) การให้การศึกษาก่อนแก่ประชาชนในชุมชนเพื่อเพิ่มพูน ความรู้แก่ชุมชน.....	...	...	...	...	...	67.....
(5) การพิจารณาจัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการประชาสัมพันธ์ โรงเรียน.....	...	..	...	...	...	68.....

ตอนที่ 3

แนวทาง ในการเสริมสร้าง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน

คำชี้แจง

โปรดเสนอแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการ
สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน

1.การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

.....
.....

2.การระดมทรัพยากรจากชุมชน

.....
.....

3.การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นในชุมชน

.....
.....

4.การจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน

.....
.....

5.การจัดกิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน

.....
.....

6.การให้บริการแก่ชุมชน

.....
.....

7.การใช้แหล่งวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....
.....

8. การส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน

.....

.....

.....

9. การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน

.....

.....

.....

10. การประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....

.....

.....

.....

11. อื่น ๆ .....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Intraclass Correlation Coefficient

Two-Way Mixed Effect Model (Consistency Definition):

People Effect Random, Measure Effect Fixed

Single Measure Intraclass Correlation = .5062*

95.00% C.I.: Lower = .4061 Upper = .6285

F = 72.7628 DF = (40, 2760.0) Sig. = .0000 (Test Value = .0000)

Average Measure Intraclass Correlation = .9863**

95.00% C.I.: Lower = .9795 Upper = .9916

F = 72.7628 DF = (40, 2760.0) Sig. = .0000 (Test Value = .0000)

*: Notice that the same estimator is used whether the interaction effect is present or not.

** : This estimate is computed if the interaction effect is absent, otherwise ICC is not estimable.

Reliability Coefficients

N of Cases = 41.0

N of Items = 70

Alpha = .9863

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายไพฑูลย์ บัวแดง
วัน เดือน ปีเกิด	29 มกราคม 2497
สถานที่เกิด	อำเภอ บางแพ จังหวัด ราชบุรี
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง 2525
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนชุมชนวัดหนองโพ อำเภอ โพธาราม จังหวัด ราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70120
ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหนองโพ